

Bulletin
Národní protidrogové centrály

Vydavatel :

Policie České republiky
Národní protidrogová centrála
Služby kriminální policie

Vedoucí redakční rady:

Miloš Vaněček

Adresa :

Policejní prezidium
České republiky
Poštovní příhrádka 62/NPC
170 89 PRAHA 7

Vydává :

oddělení vydavatelství obchodního
odboru Tiskárny MV, Hyberská ul.č.2,
112 19 Praha 1,
tel: 24212671 fax :24217313

Tiskne:

Tiskárna MV, p.o.Bartůňkova 4,
149 01 Praha 4
tel.7957011 fax 7952603
Vychází 4x ročně, cena 63,- Kč
Roční předplatné 252,-Kč

Objednávky přijímá a vyřizuje

Obchodní odbor Tiskárny MV,
Hyberská 2, 112 19 Praha 1
tel: 24212671 fax :24217313

Za věcnou správnost příspěvků ručí autoři

Přetisk povolen
pouze se souhlasem redakční rady

Podávání novinových zásilek
povolila Česká pošta s.p.,
Odštěpný závod Praha,
čj.6119/96 ze dne 15.10.1996

Určeno pro služební potřebu
policie ČR, obecní policie, SZ,
soudů a vybraných institucí
Povoleno MK ČR - 7834
ISSN 1211 – 8834

Titulní strana:

Jan PLOUHAR v roli Patrika Lovického
ve filmu ZATRACENÍ

Obsah:

- 1) **Může policista provádět prevenci na školách?**
Miloš Vaněček
- 2) **Drogové subkultury - Acid house, Techno**
Miloš Vaněček
- 3) **Ketamin, UFO, rajský plyn**
Miloš Vaněček
- 4) **Drogy a náboženská hnutí**
Miloš Vaněček
- 5) **Opravdu nebezpeční?!? Komu a čím?!?**
Petr Janovský, Antonín Valer, Centrum pro vědecká studia
- 6) **96. zasedání stálé pracovní skupiny drogy, 14. - 21.11. 2001 Washington/USA**
zdroj – Národní protidrogová centrála
- 7) **Seminář „Nelegální drogy“**
Miloš Vaněček
- 8) **Prekurzory a pomocné látky IV.**
mjr. PhDr.Saša Hubinová, mjr. PhDr. František Dlouhý
- 9) **Vývoj psychiatrie v dějinách V.**
Miloš Vaněček
- 10) **Výcvik psů specialistů u Policie České**
pplk. Ladislav Šingovský
- 11) **Jak dlouho bude společnost ve svých postojích a zákonech dospívat?**
JUDr. Miloslav Borník
- 12) **Je to můj názor...**
Ing. Alena Šindlerová, koordinátorka prevence kriminality hl.m. Prahy
- 13) **Počítače nevyvolávají závislost v pravém slova smyslu, ale...**
MUDr. Karel Nešpor, CSc
- 14) **Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou**
MUDr. Karel Nešpor, CSc
- 15) **Ken Kesey zemřel**
Miloš Vaněček
- 16) **Knihovnička Bulletinu**

MŮŽE POLICISTA PROVÁDĚT PREVENCI NA ŠKOLÁCH ?

Miloš VANĚČEK

V poslední době se začalo diskutovat o vhodnosti protidrogové prevence prováděné policisty. Chtěl bych se proto ohlédnout za jedním projektem, který uskutečnila Národní protidrogová centrála P ČR ve spolupráci s Preventivně informační skupinou OŘ P ČR v Českých Budějovicích.

V týdnu od 8. do 12. října 2001 připravila Preventivně informační skupina Okresního ředitelství Policie České republiky v Českých Budějovicích pod záštitou Magistrátu města České Budějovice týden protidrogové prevence. Této akci předcházela monitoring, který proběhl v loňském školním roce na základních školách. Podle výsledků má 11,6% dětí ze základních škol na okrese České Budějovice vlastní zkušenost z drogou, přičemž v posledních ročnících je průměrná zkušenost 30% a někde až 62%.

Týdnu protidrogové prevence předcházelo vyhlášení výtvarné soutěže na plakát s protidrogovou problematikou. Samotný týden byl organizován tak, že byly vybrány nejohroženější třídy a školám byla nabídnuta možnost besedy pro tyto žáky s pracovníkem Národní protidrogové centrály. Oslovené školy této nabídce využily a tak mohl být připraven následující program:

- Pondělí – dvě dvouhodinové besedy a odpoledne vyhodnocení výtvarné soutěže.
- Úterý – tři dvouhodinové besedy a tisková konference
- Středa – tři dvouhodinové besedy a příprava slavnostního předání cen
- Čtvrtek – dvě dvouhodinové besedy a slavnostní předání cen
- Pátek – jedna dvouhodinová beseda

Besedy byly prováděny v jednotlivých třídách. Zastoupeny byly všechny „typy“ škol, od školy ve staré zástavbě v centru města přes typicky sídlištní školu až po školy v menších městech v okolí Českých Budějovic. Aby bylo možné zjistit dopad uvedených besed tak byla vyžádána zpětná vazba. Z ní vyplynula následující fakta:

9. třída v obci asi 30 km od Českých Budějovic

1. co tě překvapilo?
 - novorozenci, kteří se rodí jako závislí
 - ceny drog
 - když bere LSD může spáchat sebevraždu
 - nic
2. na co bych se příště zeptal?
 - jak rychlý je nárůst drog
 - kolik lidí bere drogy
 - jestli už byl nějaký případ u nás
 - houby
 - kde je největší sebranka
 - jaké následky má po 5 letech kouření trávy na děti a těhotenství
 - plat
3. jak na mě zapůsobil?
 - dobře
 - mluvil k věci, zodpověděl všechno
 - vyzná se v tom
 - říkal pravdu

- měl jsem z něj strach
 - sympatický a důvěryhodný
4. jak se ti to líbilo?
- zajímavé
 - příjemné věci to nebyly, ale měli bychom to vědět
 - mělo to být delší, už bych se zeptal
5. jsou pro nás takové akce důležité?
- ano
 - měly by být častěji
 - výborná prevence
 - určitě
 - 1x ne

Další zpětná vazba je od žáků 7 třídy. Tato vazba nebyla zpracována do jednotlivých otázek a odpovědí a proto z ní vybírám následující :

- byl jsem překvapen co ještě nevím
- věděl jsem druhy drog, ale nevěděl jsem pořádně co dělají s člověkem
- myslím si, že policista byl dobrý a zkušený a řekl nám mnoho zajímavého
- tady těch akcí není nikdy dost, chtěl bych si popovídat s odborníky o drogách a byla by to skupina opiátů, ve kterých nemám ještě trochu jasno
- bylo to hezké a poučné, ale znervozňovalo mě to jeho přešlapování
- dozvěděla jsem se další zajímavé věci o drogách. Určitě jsem vyčetla v různých časopisech spoustu článků o drogách. Ale všechno se vyčíst nedá. Všichni mají otázky a to se časopisů nemůžete zeptat. Jedině napsat, ale většinou to trvá, aby otiskly podobný článek na to samé téma. Beseda by se měla rozhodně opakovat.

Na otázku, o čem by měla být další beseda řada žáků odpověděla kromě drog téma bezpečného sexu a šikany.

Poslední zpětná vazba byla získána od žáků 8. tříd, kteří se zúčastnili programu spojeného s předáním cen za vítězné návrhy plakátů. Vybírám z ní toto:

- Přednáška o drogách mě nepřekvapila novými věcmi a názory na ně, uznávám však, že byla poučná pro lidi, kteří o drogách přemýšlí, odrazující. Byla zajímavá, ale hodila by se spíš pro nižší ročníky.
- Na přednášce o drogách jsme se sice dozvěděli nějaké věci, ale spoustu toho známe z časopisů, knížek i ze školy. Pro mě bylo ale nezajímavé bavit se o drogách, jelikož tohoto už vím celkem dost a jsem si jistá, že já je nikdy brát nebudu.
- Přednáška docela ušla, ovšem zdála se mi nějaká krátká. Pan Vaněček i pan Vácha nám řekli jen to, co nás doopravdy zajímalo a ne nějaké podrobnosti, které nikdo neposlouchá. Informace z filmu jsem žádné nezískala ani žádné už nechci, bavit se o drogách je nuda. Drogy stejně nikdy brát nebudu a to mi nikdo nerozmluví. Klidně bych řekla nechci, nevím co je na tom tak hrozného. Přece nemachruju tím, že hulím, beru drogy...
- Mě ta přednáška zaujala především tím, že to nebyla taková ta typická suchárna, ale moc se mi líbilo vystupování pana Vaněčka a pana Váchy – jejich vyjadřování, to jak pojali celou tu akci. Myslím si, že ta akce by mohla být alespoň o půl hodiny delší bylo to pro nás zajímavé. Líbilo se mi, že se do toho zapojilo i protidrogové centrum i policie.

Této besedy, která byla součástí slavnostního odpoledne při příležitosti předávání cen se zúčastnil protidrogový koordinátor OkÚ České Budějovice Pavel Vácha. V rámci této

besedy byl promítnut film STÁŇA. Reakce dětí na tento film byla vesměs stejná. Byli zaskočeni, když viděli, jak dopadla Stáňa potom, co začala brát drogy.

Týden protidrogové prevence se setkal s dobrým ohlasem nejen u samotných dětí, ale i novinářů, kteří mu věnovali patřičnou pozornost. Sami se zúčastnili některých besed a byli překvapeni reakcí posluchačů na dané téma. K organizaci besedy bych uvedl pouze to, že se jednalo o dvě vyučovací hodiny. První byla věnována informacím a druhá byla celá věnovaná dotazům. Ty bylo možné klást přímo nebo anonymně na lístečkách.

S touto zkušeností si kladu otázku, zda není někdy vhodnější zeptat se samotných dětí co se jim líbí a co chtějí. Ve všech zpětných vazbách se respondenti vyjadřovali i k tomu, čemu by se měla věnovat příští akce. Děti mají zájem o informace sexu, šikaně a AIDS a chtějí pokračovat i v besedách o drogách.

Na rozdíl od tohoto kladného hodnocení dětí se v poslední době setkávám s tím, že policista, potažmo policie by neměla jako represivní orgán prevenci a to zejména prevenci proti drogám provádět.

Odpor začal narůstat zejména poté, co začaly prosakovat informace o společném preventivním protidrogovém programu po vzoru amerického D.A.R.E, který společně připravuje Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy spolu s Ministerstvem vnitra.

V Učitelských novinách 20/2001 objasňuje předseda MPK důvody proč nepovažuje účast policie na školách za ideální: „Ze škol mám signály, že zástupci policie stále používají zastrašovací přístup, o kterém je však na základě vědeckého hodnocení známo, že nefunguje“. Myslím si, že i když z jedné akce, tak odezva samotných dětí hovoří trochu jinak. Pokud se týká samotného projektu D.A.R.E (více Bulletin 2/1996) a jeho realizace v ČR, tak v současné době je údajně před podpisem společné smlouvy mezi MŠMT a MV. Na základě principu D.A.R.E. si vypracovala ZŠ v Praze 4, Písnické ulici a Skupina metodiky a prevence Národní protidrogové centrály SKP P ČR společný projekt, který byl již také několikrát popisován v Bulletinu NPC. Tak jen ve stručnosti. Ve spolupráci se školou byly zpracovány osnovy pro jednotlivé třídy druhého stupně. Byly využity učebnice schválené MŠMT. Problematiku drog tak přednáší policista z NPC. Tento projekt se natolik ujal, že jeho obdoba byla zavedena i na jedné a to problémové škole v městské části Praha 13. I tam se tento projekt setkal se zájmem především dětí samotných.

Komentář Týdne č. 1/2002 Martina Fendrycha je rovněž věnován drogám, projektu D.A.R.E a prevenci prováděné policisty. Podle autora projekt D.A.R.E v České republice nezabere a policisté s pendrekem na zadku nemají co kázat prevenci. Podle něj represe nezabrala a proto jsme pokročili o něco dál na cestě k tomu, abychom si přiznali, že brát či nebrat drogy je vnitřní věc každého z nás. Můžeme tedy jen před zhoubností všech závislostí jen varovat. Myslím že toto je hlavní myšlenkou nejen programu D.A.R.E ale i prevence vykonávané policisty. Krom toho, nikdy jsem na zadku při besedě neměl pendrek.

Jako odůvodnění slouží argumentace, že přijatá novela trestního zákona ohledně trestnosti držení drog pro vlastní potřebu nepřinesla slibované výsledky. Droga nebylo, navíc přibývá na nelegálním trhu zejména tvrdých drog jako je heroin. Ač je zákon v platnosti od roku 1999, MPK si pospíšila s tím, aby byl vypracován projekt analýzy dopadů novely trestního zákona. Závěry jsou pochopitelně negativní k novele zákona. Proč ale stoupá spotřeba drog, proč je stále větší poptávka zejména po tvrdých drogách? Jaké jsou tedy výsledky prevence, do které je, či lépe řečeno bylo, investováno dost finančních prostředků? Jak je tedy možné, že prevence, kterou vykonávají profesionálové pracující na základě vědeckých poznatků, disponující dostatkem financí i na takovou prevenci jako je zkouška tablet extáze na přítomnost MDMA, že spotřeba drog roste, a jak uvádí Martin Fendrych v roce 2001 rapidně přibýlo lidí, kteří jsou na drogách celoživotně závislí? Ještě před rokem jsme byli ale ujišťováni, že tento nárůst nemá pandemický charakter.

Jsem přesvědčený o tom, a to zejména na základě vlastních zkušeností, že policie má své místo v systému prevence a to i prevence proti drogám. Možná, že potom zejména děti, nás přestanou vnímat jako policajty s pendrekem na zadku.

DROGOVÉ SUBKULTURY – ACID HOUSE, TECHNO

Miloš VANĚČEK

Co vlastně dnešní mládež hledá? Co díky extázi prožívá?

Na tanečních zábavách v „rave-klubech“, při poslechu technohudby a v „house-klubech“ se o víkendech scházejí tisíce mladých lidí. Jednotvárná, rytmická hudba se střídá s citovými, pomalými dojemnými ploužáky. Atmosféru podbarvují světelné blesky, různé efekty, stroboskopické světlo a laserové show. Mladí tancují, tancují a tancují, rozhazují rukama, křičí. Celé hodiny, celé noci.

Večírek nekončí, jede se dál a dál a dál. Nelze přestat, nesmějí přestat. Zábava pokračuje, trvá skoro 24 hodin.

Mohu a smím dělat co chci. Všem je to úplně jedno. Mohu ležet na zemi, stát na hlavě, všechno je o.k.

Při tanci neexistují taneční kroky, neexistují pravidla. Každý si může dělat co ho napadne.

Necháván se unášet bez cíle, nevím kam. Mohu vzlétnout ke hvězdám a na všechno se vykašlat. Pluji jako na oblaku, pomalu jako na měsíci. Hrozně mě to sem táhlo, jsem tak šťastný. Jsem jako v jiném světě. Ztrácím zábrany, projevuje se moje osobnost. Cítím se lépe, jsem svobodný, bez zábran, hudba proudí v mém těle. Prožívám extázi z pohybu.

Extáze je klíč k euforii, radosti. Jsi mnohem přístupnější, objímáš lidi, které jsi předtím nikdy neviděl. Vycítíš, jestli ti je někdo blízký, poznáš jestli s tebou chce mluvit nebo ne. Zabýváš se druhými lidmi, aniž bys je utiskoval. S extází je člověk takový jakým by vlastně rád byl. Může se chovat podle svých představ a přání.

POČÁTKY

Acid house je hudebním vyjádřením označovaným jako The Rave Scene, jež má své počátky v Londýně v období vrcholného thatcherismu. Rave se stal synonymem anarchistické oslavy transu, vyprovokovaného zavilým rytmem house music a „svátosti“ zvané extáze. Původní značkou extáze bylo okřídlené srdce, symbol mystické lásky tančících dervišů. Tep lidského srdce synchronizovaný s rytmem andělských křídel. Hnutí dosáhlo během krátké doby takové obliby a takové šíře, že úřady se rozhodly k protiofenzivě zákazů a postihů. Rave však pokračuje dál. Taneční mánie za 50 kilowattového zesílení srdečního tepu doposud nezrozených embryí zachvátila generaci devadesátých let.

Alexander SHULGIN

Otcem MDMA (extáze) – či nevlastním otcem, jak sám Sebe nazývá je Alexander Shulgin. Po obhájení doktorské práce z biochemie na Iniversity of California v Berkeley dostává Shulgin místo jako výzkumný chemik ve společnosti Dow Chemicals, kde vynalezl druh insekticidu. Ten se stal pro společnost opravdovým šlágrelem takže ho vybavila vlastní laboratoří a dala mu ve výzkumech volnou ruku. Shulgin, kterého zaujal mezkalin, s nímž prožil pár vzrušujících okamžiků, se začal zabývat psychedelickými drogami. Nakonec se společnosti Dow nelíbilo, že se stala držitelem patentů na několik oblíbených pouličních drog, a se Shulginem se zdvořile rozloučila. Shulgin testoval nové sloučeniny na sobě a na vybraném okruhu přátel po mnoho dalších let. MDMA je pouze jedinou z téměř 200 psychoaktivních drog, které podrobně popisuje. Shulgin ji poprvé vyrobil v polovině šedesátých let, ale opravdový zájem o ni projevil až na počátku let sedmdesátých, po nadšených zprávách jiných výzkumných pracovníků, kteří MDMA

Od počátku osmdesátých let časopis Encyclopaedia Psychedelica předpovídal, že se hnutí Youth Culture stane epicentrem naprosto nové „posedlosti po vědomí“. Nikdo jiný než youth culture – kultura mládeže – nemůže dominantní kulturu mutovat a začít šířit novou; nikoliv pouze nějaké nové hnutí, ale nový životní styl. Hippies byli první, doopravdy silnou masovou vlnou, která ukázala potenciál naší kultury. Většina z nich se ale motala v postoji typu „chtěli jsme změnit svět, ale prostě to nejde“. Musí to být hi-tech hippie, hippie pracující s rozvinutou technologií. Pojmenování *zippy* bylo jenom roztomilou frází pro média, protože zippies, techno-pohané nebo noví New Age archaističtí revivalisté budou úzce spjati s infokulturou – informační kulturou, kulturou počítačového věku. House music je hudba mladé kultury devadesátých let. V Británii bylo v polovině devadesátých let již tisíckrát více osvětlených raverů než tomu bylo éry hippies a punku dohromady. Londýn leží v místech, kde se nachází čára srdce naší planety a acid jako hudba má tu vlastnost, že stimuluje vyšší emocionální okruhy. LSD je sama o sobě individualistická a analytická, zatímco charakteristická droga housu „Ěčko“, je droga společenská, syntetická a syntetizující. Rock n roll rozděluje, zatímco house music dává znovu dohromady, spojuje.

Z kosmokulturního pohledu byli hippies jen první vlnou, která byla odsouzena k neúspěchu. Byl to z větší části jenom nezbytný krok, který měl vytvořit jistou rovnovážnou reakci na svět techniky. Byla to vlastně jakási testovací jízda, která měla připravit pevnou půdu alternativní zkušenosti, pro tuhle následnou rave-vlnu. Měla zasít novou kulturu a alchymizovat zcela novou generaci. Hippies se jen tak vlnili v bocích, ale ravers vyrůstali poměrně svobodně v post-hippiovské kultuře poměrně nepotlačováni a proto tancují celým tělem, celým svým srdcem a celou myslí.

HUDBA ACID HOUSE

Název má spojitost s drogou LSD (acid), která se na party, ze začátku hodně užívala. Na drogách je založená celá scéna. Dobrou party dělá hojné množství drog – LSD, extáze, marihuana – čím je jich víc, tím je nálada lepší. K tomu hudba s tempem 80 úderů za minutu a více, tisíce divoce tancujících mladých, více laserů, zvukový systém o výkonu 50 000 Wattů, speciální efekty a je tu skutečně dokonalá forma zábavy.

Extázi si oblíbili stoupenci nechvalně známého indického guru Bhagwana Rajneeshe. Když sanyasinové opustili svůj ašram v Oregonu, přinesli v polovině osmdesátých let extázi do Evropy. V roce 1987 vznikl na prázdninovém ostrově hippies Ibiza tzv. „rave-klub“.

též vyrobili a vyzkoušeli.

EXTÁZE - MDMA

Extaze, MDMA, nebo také ADAM, chemicky 3,4-metylen-dioxy-metamfetamin, byla poprvé objevena a patentována roku 1912 německou společností Merck. Pozdější zprávy o ní jsou z roku 1953, kdy armáda USA testovala různé drogy pro možné použití k dezorientaci nepřátelských vojsk.

ÚČINKY EXTÁZE

Účinná dávka je 100-160 mg. Droga způsobuje lehké změny vědomí se zdůrazněním emocí a smyslového vnímání. Konzument se ponoří dovnitř své duše s cílem lépe poznat sebe, současně se otevře i pro své okolí, což umožňuje zvýšená komunikativnost.

ÚČINKY NA MOZEK

Po spolknutí je extáze v žaludku strávena a vstupuje do krevního oběhu a tím i do mozku. V mozku je uvolňován serotonin a dopamin. Těm se říká neurotransmitery, protože kontrolují zprávy přenášené mezi neurony. V běžném životě neurotransmitery přizpůsobují náladu daným situacím. Neurotransmitter adrenalin je uvolňován pro vytváření pocitu vzrušení, serotonin vytváří náladu pro situace jako je zamilovanost a dopamin pro potlačení bolesti.

Extáze se připojila k LSD a hašiši, taneční večírky trvaly celé noci. Brzy nato se v Anglii začaly pořádat první taneční zábavy pod širým nebem nebo ve velkých skladištích.

Z Manchesteru se tyto večírky a s nimi extáze rozšířily do celé Evropy. Ze starého kontinentu se droga vrátila do zpět do Kalifornie, kde to všechno vlastně začalo.

120 taktů častých v rytmy acid housu již není pravidlem. 120 taktů představuje tep srdce embrya v děloze matky. House je rychlejší vibrací pro rychlejší věk. Jenom představa 20 000 tancujících dervišů, kteří spolu tancují v rychlosti 120 úderů za minutu až do východu slunce dává úžasný pocit solidarity 20 000 lidí se stejným pocitem. Acid house spojuje a sjednocuje všechny kulty a nasamluje to nejlepší co se dá v nejrůznějších kulturách najít. V tom je její síla. Rockový dav se dívá směrem k pódiu a pasivně konzumuje děj, který se na něm odehrává. Housový dav je jiný. Lidé se dívají jeden na druhého. Hudba je zpátky v rukou nebo spíše v nohou lidí. A tak 10 000 účastníků neuctívá žádnou hvězdu.

ZAPAŘIT A ZEMŘÍT

Klubová scéna, taneční párty a drogy k sobě všeobecně patří. Legenda praví, že samotný DJing vznikl přímo na základě účinků extáze. Požitkáři nadopovaní MDMA si chtěli prodloužit vrcholné okamžiky svých oblíbených fláků, takže jakéhosi diskdžokeje napadlo koupit dvě stejné desky a při konečné fázi kumulace kýžených okamžiků té první tam hodit tu druhou, na níž zvuková rozkoš teprve začínala. Nebyla to pochopitelně jen extáze a momentální poměr budivých a tlumících účinků v ní, ale i jiné chemické látky hojně užívané v době, kdy některý z žánrů klubové muziky zrovna vznikal. Souvislost například mezi old-schoolovým trip-hopem a tripem či hard-housem a speedy je poměrně zřejmá. Stejně tak zřejmé je, že za celým rozvojem masových tanečních akcí a kolotočem party, affter party, affter affter party nestojí neudolatelné hudební nadšení davů. Ovšem nelze tvrdit, že party jsou jenom o drogách, protože řada lidí užívajících extázi atd. nejsou asociálové futrující se do bezvědomí chemikáliemi, ale používá drogu jen jako doplněk prohlubující momentální euforický zážitek.

Britská klubová scéna je obrovská. Její potenciál uživí superkluby s několikatisícovou kapacitou pořádajících party od pondělka do pondělka. Clubbing je standardní způsob zábavy britské mládeže a brání drog normální způsob relaxace pro zhruba milion z nich. Drogová paleta obsahuje kromě extáze kokain, ketamin, GHB, metadon. Podle průzkumů časopisu Mixmag jsou chemické koktejly stále divočejší a spotřeba drog rok od roku stoupá. Masová klubová scéna a masová konzumace drog způsobuje více

Tančící dervišové

Pro súfisty, které známe pod zjednodušujícím názvem „tančící dervišové“, byly hudba a její kolektivní provozování vždy duchovní cestou, na které hudebníci a posluchači vytvářeli dvě strany téže mince. Tanečníci jsou oblečeni do bílého oděvu, symbolizujícího rubáš. Mají na sobě také široký černý kabát, symbolizující smrt, a na hlavách mají vysoké plstěné čepice, symbolizující náhrobní kámen. Pozdraví se s ostatními tanečníky a usednou na rudý koberec. Zpěvák zpívá pomalou píseň. Pak začne hráč na flétnu improvizovat, zaní bubny, derviši předstoupí, třikrát obejdou místo, kde se tančí, nechají z ramen sklouznout černé kabáty, aby zasvítla bělost jejich oděvu na znamení, že se osvobodili od své tělesné schránky a podruhé se narodili. Požádají o svolení tančit a začnou pomalu v rytmu hudby kroužit. Kruhy, které opisují znázorňují zákony vesmíru, planety kroužící kolem Slunce a kolem sebe navzájem. Vedoucí, šejch, vstupuje do tance až při čtvrtém okruhu, kdy se rytmus změní na velmi rychlý, dvoudobý. Pišťala opět improvizuje a udržuje stav extáze. Tanečníci se musí umět na určité slovo okamžitě zastavit a zůstat nehnutě stát, aby zastavili stav,

kolapsů. První úmrtí v následku požití extáze bylo v Anglii v únoru 1992 a od té doby bylo zaznamenáno 22 úmrtí v souvislosti s tanečními parties.

PARTY SKONČILA, AFTERPARTY ZAČÍNÁ

Party skončila, venku se již rozednilo, na ulicích začíná běžný život. Tělo je stále ještě roztancované a mysl excitovaná – nadešel čas pro afterparty.

Afterparty je fenomen nerozlučně spjatý se současnou taneční kulturou. House party samy o osobě posunuly čas zábavy do pozdních nočních hodin. Clubbeři, kteří si noc chtějí opravdu užít, večer nejprve vyráží na preparty do příjemných barů s reprodukovanou hudbou, od jedenácté hodiny večerní až do páté, šesté ranní si užívají atmosféru party. Pro tvrdé jádro klubových paříčků s vypnutím zvuku v klubu noc ale nekončí – na řadu přichází afterparty. Není ale afterparty jako afterparty. Někteří clubbeři dávají přednost odchodu domů, kde si v kruhu kamarádů pořádají vlastní afterparty, jiní naopak upřednostňují tanec v klubech. Dobrá party nekončí před polednem druhého dne tvrdí clubbeři. Nejtvrdší kaliči podávají velice obstojné sportovní výkony když si uvědomíme, že tančí s menšími přestávkami třeba dvanáct hodin. Není třeba zakrývat, že drtivá většina lidí do sebe vpravila nějaké taneční drogy. Hudebně se afterparty většinou neliší od parties samotných, někteří DJs jsou schopni do lidí „hustit“ tvrdé techno ještě ve dvě odpoledne.

JAK SE KALILO NA TECHNOPARTY

Místo konání – louka u Strážova v bývalém vojenském prostoru Ralsko. Pod rouškou tmy tam v pátek před posledním červencovým víkendem najely desítky dodávek, avíí a autobusů s aparaturou a před půlnocí do širokého okolí duní muzika největší technoparty. Zkrátka se sejdou lidi, aby si spolu zapařili. „Je pravda, že po nás zůstane v okolí nasráno a plašíme zvěř, ale je to životní styl, nenechat si nic diktovat“, tvrdí jeden z účastníků.

Ohlušující muzika ze všech stran, světelné efekty kam oko dohlédne. Tu,tu,tu,tudu duní reproduktory u jednoho ze systémů. Tep srdce se přizpůsobuje vibracím. Stále stejný rytmus, který by se dal přirovnat k divošským tancům, přivádějícím svou dlouhotrvající jednotvárností k extázi. Zde je to snadnější díky různým urychlovačům. Pohyby tanečníků jsou třeba oproti diskotékám mnohem úspornější. Není divu, vydrží se klátit i několik hodin v kuse. Začíná se rozednívat. Nedělní ráno. Kalí se dál. U jednoho z bufetů si zákazník přímo na pultu balí jointa zde koupené marihuany. Zahraniční kvalita za stovku. Slunce pohřbilo světelné efekty a ze systémů zůstává jen dunivá hudba.

který by mohl zničit jejich jasné vědomí.

DJing

Specielní techniky, které djs používají k tomu, aby byly jejich sety zajímavější a více energičtější.

SCRATCHING

Scratching je ve velké míře využíván převážně hip hopovými djs.díky nim také vznikl a je nezbytnou součástí hip hopových tracků. Scratching je velmi rychlý nebo i pomalý pohyb deskou tam a zpět, přičemž jehla ležící na desce vydává zvláštní skřípavé a vrzající zvuky podle toho, s jakou deskou scratchujete. Tato technika vyžaduje mnoho času na naučení. Základem je vmíchávání těchto zvuků do desky která hraje pokud možno do rytmu. Mnohem zajímavější a obtížnější je, pokud zvuky vyrábíte a různě uřezáváte pomocí mixážního pultu. Když se to povede, je to parádáa a lidi šílí. Je jedno jestli se scratchuje do hip hopu, techna nebo house. Platí, že fantazie nemá hranic.

PULSING

Tato zajímavá věc se málokomu podaří a proto ji velmi málo djs dělá. Desky se sladí, aby měly stejnou rychlost. V další fázi se desky sesynchronizují tak, aby beat z desky, která se vmíchává byl proložen

Na místo se v 8 hod. dostavila policie s výzvou, aby byly uhašeny ohně a do 10.00 hod. vyklizen prostor. V pondělí kolem osmé ráno techno utichlo. Pod dohledem policistů, kteří na místě ukládají pokuty se zbytky účastníků rozjíždějí. Ve dvě hodiny odpoledne přiváží firma objednané kontejnery a dobrovolníci nakládají pytle s odpady. Louka prokoukla.

Kousek od policistů se na zemi ve spacáku probudil osmnáctiletý kluk. „Tady to bylo krásné. Neměl jsem ani korunu a od pátku jsem chlastal a fetoval. Byli tu hodný lidi“. Pak se začal klátit a volal směrem k dodávce s aparaturou:“ Tak vytáhněte aspoň jednu bednu, zapojte to a jedem, ne?“

Techno-party u Strážova (foto Pavel Forst)

mezi beaty desky, která hraje. Nepouští se souvisle, ale rychlými pohyby crossfaderu. Pokud se to povede, vznikne jakési echo s úplně pdlišného beatu.

HRANÍ Z VÍCE GRAMOFONŮ

Základ je stejný, sladí se desky a pouští se dohromady. Čím více gramofonů, tím zajímavější věci lze dělat. Pokud hrají dvě desky současně a najíždí deska třetí, je to jako když udeří obrovská vlna energie.

Literatura :

Nicholas SAUNDERS: Extáze a technoscéna, nakladatelství JOTA 1996,
ISBN 80-85617-93-5

Marc RUFER: Tabletky štěstí, nakladatelství JOTA 1998, ISBN 80-7242-004-6

Vlastimil MAREK: Tajné dějiny hudby, nakladatelství EMINENT 2000,
ISBN 80-7281-037-5

Zdeněk MICHORA: Jak se kalilo na technoparty, příloha Práva

VOKNO 29, léto 1994, Techno-pohan na bitevní pláni acid housu, strana 12-15

TRIPMAG září 2001, Zapařit a zemřít, strana 32-34

TRIPMAG prosinec 2000, Party skončila, afterparty začíná, strana 34-35

DROGY A TANEČNÍ SCÉNA

I. DROGY NA ČESKÉ TANEČNÍ SCÉNĚ

V letech 1998 – 2000 se Praha zúčastnila projektu, který sledoval užívání drog mezi evropskou velkoměstskou mládeží navštěvující techno-party. Na projektu se podílelo 505 respondentů.

ZKUŠENOSTI S UŽÍVÁNÍM DROG

NÁVYKOVÁ LÁTKA	ZKUŠENOSTI S NÁVYKOVÝMI LÁTKAMI		
	ZA CELÝ ŽIVOT	POSLEDNÍ ROK	POSLEDNÍ MĚSÍC
Alkohol	99,4	96,8	94,1
Cigarety	93,3	81,0	77,2
Marihuana, hašiš	87,8	80,0	70,8
Léky na uklidnění	27,1	18,4	10,2
Léky na spaní	28,9	16,8	10,8
Extáze	37,4	28,3	19,4
Pervitin	45,1	31,8	20,0
Ketaminy	6,7	4,7	2,2
LSD, halucinogeny	48,3	37,6	21,8
Kokain	21,1	11,0	6,2
Heroin	20,4	12,3	5,8

Nejrozšířenější návykovou látkou je alkohol a tabák. Z ilegálních drog je nejrozšířenější užívání marihuany nebo hašiše. Často je také udávána zkušenost s halucinogeny, pervitinem a extází.

VĚK PRVNÍ ZKUŠENOSTI S DROGAMI

NÁVYKOVÁ LÁTKA	PRVNÍ ZKUŠENOSTI S DROGOU	
	ŽENY	MUŽI
Alkohol	12,8	12,6
Cigarety	14,0	13,4
Marihuana, hašiš	15,5	15,6
Extáze	17,0	17,6
Pervitin	16,4	17,2
LSD, halucinogeny	16,7	17,3
Kokain	17,7	17,8
Heroin	16,9	17,4

Průměrný věk první zkušenosti ukazují, že mezi ženami a muži nejsou žádné podstatné rozdíly.

VNÍMÁNÍ ZDRAVOTNÍCH RIZIK PŮSOBENÝCH UŽÍVÁNÍM DROG.

Otázky se týkaly rizika psychického poškození a možných somatických škod. Rozložení odpovědí se příliš neliší pokud jde o rizika fyzického a psychického poškození. Výjimkou je kouření, kde vnímaná rizika patrně souvisí s tím, že kouření cigaret nemění kvalitu vědomí, ale nemoci související s kouřením jsou obecně známé.

Naopak v případě LSD a jiných halucinogenů je více akceptováno riziko psychického poškození. Je pozoruhodné, že celkově je marihuana vnímána jako nejméně nebezpečná látka, méně než alkohol a tabák. Heroin a pervitin jsou pak uváděny jako nejnebezpečnější.

Vnímání možných zdravotních rizik je diferencované nejen podle druhu návykové látky, ale také s ohledem na vlastní zkušenosti s návykovými látkami. Výsledky svědčí také o podcenění rizik spojených s užíváním konopných drog a částečně také tabáku a alkoholu.

UŽÍVÁNÍ DROG MEZI PŘÁTELI

Mezi skupinami přátel a známých dochází k řadě sociálních interakcí (vzájemného působení), jejichž výsledkem jsou podobnosti v hodnotové orientaci, postojových a behaviorálních charakteristikách. Dá se předpokládat, že mezi přáteli osob, které často užívají drogy, bude více těch, kteří drogy rovněž užívají, než v okruhu lidí, kteří drogy neužívají nebo je užívají zřídka. Výsledky jednoznačně dokládají, že vlastní užívání drog souvisí statisticky významně s užíváním drog u přátel. Tento poznatek dokládá, jak významný je vliv sociálně blízkého prostředí na chování jednotlivce.

TECHNO-PARTY A UŽÍVÁNÍ DROG

Při zjišťování drog na taneční scéně byli návštěvníci techno-party rozdělení do tří skupin. V první byli ti, kdo techno-party navštěvují méně než jednou za měsíc (23%), ve druhé ti, kteří na techno chodí jednou až třikrát za měsíc (44%). V poslední byli nejčastější návštěvníci, ti, kteří chodí alespoň jednou týdně nebo častěji (33%).

Typ užívání	méně než 1x za měsíc	1-3x za měsíc	1x týdně nebo častěji
Užívá jen konopné drogy	35	43	22
Užívá i jiné drogy ale nepravidelně	16	46	38
Užívá i jiné drogy, pravidelně	12	41	47

DROGY A TANEČNÍ SCÉNA V EVROPSKÝCH METROPOLÍCH

Výzkum se zaměřil na objasnění těchto bodů:

- určení prevalence užívání drog na techno-scéně v evropských metropolích
- analýza souvislostí mezi intenzitou angažovanosti na taneční scéně a užíváním drog
- explorace vzorců drogového chování účastníků techno-party s ohledem na strukturu forem užívání a kombinované užívání drog

CELKOVÝ POČET DOTÁZANÝCH OSOB

Cílem bylo, aby každá metropole shromáždila data nejméně od 500 návštěvníků techno-party. Databáze sedmi měst čítala nakonec 3503 dotázaných.

Amsterdam	496	Berlín	501
Madrid	500	Praha	505
Řím	496	Vídeň	505
Curych	500		

Velikost techno-party byla rozdělena na tři skupiny: do 500 účastníků, od 500 do 1500 účastníků a nad 1500. V případě Prahy bylo rozložení respondentů 90-203-212 a velmi podobné bylo i v dalších městech.

Prevalence užívání nezákonných látek v evropských metropolích - celoživotní/měsíční

Návyková látka	Amsterdam		Berlín		Madrid		Praha		Řím		Vídeň		Curych	
Konopí	91,7	66,5	78,6	54,9	87,0	66,0	88,2	69,5	65,5	44,4	71,5	45,3	85,8	63,6
Extáze	83,4	57,1	44,6	22,6	64,1	33,4	38,2	19,2	30,5	16,3	37,5	12,1	51,8	27,8
Speed	61,3	19,0	46,1	23,6	51,7	16,4	46,1	19,8	21,1	9,9	36,2	16,2	38,6	17,6
Halucinog	66,8	16,5	41,6	13,2	55,8	15,8	48,7	21,6	21,1	8,1	34,9	12,1	54,4	18,6
Kokain	59,6	27,0	33,2	10,2	68,3	46,6	21,3	6,1	31,5	17,7	29,0	9,7	37,8	12,0
Opiáty	6,0	0,6	7,0	0,8	6,1	1,2	20,6	5,7	3,9	1,0	10,7	3,0	11,4	2,2

Frekvence užívání drog je jednou z definujících charakteristik modelů užívání drog. vypovídá o tom, zda je droga užívána příležitostně nebo je součástí každodenního života uživatele. Pokud byly užívány extáze, speed, halucinogeny nebo kokain, bylo to nejpravděpodobněji po 1 – 4 dnech; v případě extáze tuto frekvenci užívání uvádělo nejméně 20% dotazovaných. Zvláštní pozornosti zasluhuje užívání konopí – téměř 20% účastníků šetření v sedmi metropolích užívá konopí denně.

POČET A TYPY V SOUČASNOSTI KONZUMOVANÝCH LÁTEK

Vzhledem k zdravotním dopadům je kromě frekvence užívání pro charakter drogového užívání významný i počet užívaných drog. s každou další látkou se kvalitativně zvětšuje zdravotní riziko a ve srovnání s výlučným užíváním jediné látky tak dochází k rozšiřování spektra možného poškození zdraví.

Jedna třetina dotázaných mladistvých a mladých dospělých (3503), příslušejících k techno-scéně evropských metropolí neužívala v předchozím měsíci žádné nezákonné drogy, 28,3% užívalo jedinou drogu a 15,6% dvě různé látky. Avšak 20,8% všech dotázaných, to je každý pátý, užíval během posledních 30 dnů tři a více drog. nadále budou zkoumány jen ty osoby, které během posledního měsíce užívali alespoň jednu drogu. Soubor tak čítá 2306 osob a představuje 65,8% dotázaných.

(n=2306)

Pořadí	Kombinace návykových látek	Počet	%
1	Konopí	870	37,7
2	Konopí – extáze	170	7,4
3	Konopí – extáze – kokain	130	5,6
4	Konopí – halucinogeny	107	4,6
5	Konopí – kokain	106	4,6
6	Konopí – extáze – speed	86	3,7
7	Konopí – extáze – speed – kokain	80	3,5
8	Konopí – extáze – speed – kokain – halucinogeny	76	3,3
9	Konopí – speed	72	3,1
10	Konopí – extáze – speed – halucinogeny	63	2,7
11	Extáze	49	2,1

Užívání konopí je mezi uživateli nezákonných drog na evropské techno-scéně zdaleka nejvýznamnější a je také součástí všech nejvíce rozšířených kombinací.

ZJIŠTĚNÍ ROZSAHU VÝSKUTU UŽÍVÁNÍ DROG NA TECHNO-SCÉNĚ V EVROPSKÝCH METROPOLÍCH

Příznivci techno-scény mají vyšší afinitu k užívání ilegálních drog než jejich vrstevníci v obecné populaci. To platí především pro města, která se výzkumu zúčastnila. Více než dvě třetiny příznivců techno-party udávalo nějakou zkušenost s konopnými drogami. Zhruba polovina všech dotázaných uvedla konzumaci extáze, taneční drogy, alespoň jednou v životě. Třetina měla zkušenost s amfetaminy, halucinogeny nebo kokainem. Zdá se však, že užívání opiátů je méně rozšířené v techno-komunitě většiny evropských metropolí.

Konopí je látkou s největší četností užívání ve všech metropolích, denně je užívá 20% všech dotázaných. Druhou nejčastěji užívanou látkou mezi příznivci taneční scény byla extáze v Amsterdamu a Curychu. V Berlíně a Vídni to byl speed, zatímco v městech na jihu, Madridu a Římě, to byl kokain.

Techno-scéna v evropských metropolích představuje smíšené užívání drog pravidlo než výjimku, kde užívání konopí a pití alkoholu mají dominantní postavení. Výsledky tohoto projektu poskytují dostatek informací k vyvrácení přetrvávající, avšak mylné představy, že adepti techno hudby spíše užívají extázi než alkohol. Užívání drog má těsnou spojitost s mírou osobní angažovanosti jedince v techno-scéně. S tím jak často a na jak dlouho chodí lidé na techno akce, úměrně roste pravděpodobnost užívání extáze, speedu nebo kokainu.

Z uvedené publikace připravil Miloš VANĚČEK

Literatura :

PhDr. Ladislav Csémy, MUDr. Hana Sovinová, Jakub Komárek : DROGY A TANEČNÍ SCÉNA, Státní zdravotní ústav 2000, ISBN 80-7071-167-1

KETAMIN, UFO, RAJSKÝ PLYN

Miloš VANĚČEK

K E T A M I N - (K, Ket, Special K, vitamin K, Kit-Kat)

V publikaci DROGY A TANEČNÍ SCÉNA, autorů PhDr. Ladislava Csémyho, MUDr. Hany Sovinové a Jakuba Komárka z roku 2000 se objevuje mezi návykovými látkami, se kterou mají respondenti zkušenost i ketamin, který jak se zdá, dorazil do České republiky.

I. HISTORIE

Hledání bezpečného všeobecného anestetika zavedlo farmakology v roce 1963 k látkám chemicky známým jako fencyklidiny nebo benzaktaziny. Další výzkum mířil k hydrochloridu ketaminu, který byl poprvé představen jako plně syntetická sloučenina v roce 1965. Pod označením CI-581 a Ketalar byl vyráběn jako bezpečné všeobecně disociativní anestetikum s rychlým nástupem a ukončením účinků a širokým rozpětím bezpečného dávkování. Postupně však upadl u chirurgů v nemilost. Důvodem bylo, že často vyvolával tzv. emergenční syndrom, v zásadě velmi neobvyklé a silné percepční změny, které pacienti prožívali při návratu do normálního vědomí. Psychiatři, kteří tyto účinky zkoumali zjistili, že ketamin je velmi účinná psychoaktivní látka, která i v mnohem menších dávkách, než které byly použity při anestézii, přináší „trip“, trvající čtyřicet pět minut až jednu hodinu, což může člověka dovést ke spirituální zkušenosti.

Podobně jako PCP se ketamin začal od roku 1990 pod různými jmény prodávat a v roce 1991 se objevily zprávy o užívání ketaminu mezi návštěvníky nočních klubů v New Yorku a Los Angeles. Odtud se rozšířil do Londýna a Amsterdamu. Ve Vídni se v roce 1997 sešli drogoví experti ze zemí Evropské unie na setkání, které organizoval Institut Ludwiga Boltzmannova pro výzkum závislosti a Ministerstvo zdravotnictví. Projednávané téma se týkalo ohrožení omamnými látkami. Experti byli konfrontováni novými drogami. Upozorňovali zejména na drogu SPECIÁL "K", která byla v té době v Rakousku poměrně novou omamnou látkou s halucinogenním účinkem.

II. KETAMIN V ČECHÁCH

V dubnovém Trip magu z roku 1999 autor popisuje zkušenost s ketaminem v Čechách. Obstaral mu ho kamarád, toho času civilkář na anesteziologickém oddělení jedné pražské nemocnice. Podle SEZNAMU ZAHRAČNÍCH FARMACEUTICKÝCH PŘÍPRAVKŮ REGISTROVANÝCH V ČSSR z roku 1983 byl v té době na trhu jako KETALAR inj. Byl uváděn jako nitrožilní anestetikum pro anestezii při diagnostických a chirurgických výkonech, zejména krátkodobých jako součást kombinované anestézie. I v současné Vyhlášce Ministerstva zdravotnictví, kterou se stanoví požadavky na jakost, postup při přípravě, zkoušení, uchovávání a dávkování léčiv (Český lékopis 1997) uveřejněném ve Sbírce zákonů České republiky, částka 1/1998, je na straně 1985 uveden KETAMINI HYDROCHLORIDUM (ketaminiumchlorid). Ani pozdější změny se této položky nedotkly.

Akutní toxické účinky zahrnují zvýšení krevního tlaku, zrychlení srdeční činnosti, arytmie, útlum dýchání, dvojité dýchání, při probuzení neklid, halucinace, zmatenost, zvýšený tonus kosterního svalstva, zvracení. Užívání ketaminu může být doprovázeno rovněž sluchovými a zrakovými halucinacemi, deliriem, iracionálním chováním, neklidem, dezorientací, zmateností, změnami ve vnímání vlastního já a živými nepříjemnými sny. Užívá se injekčně.

P M A - U F O

V médiích proběhla opět informace o novém typu drogy nazývaném „PMA“ nebo také „UFO“. K tomuto novému typu drogy byly vyžádány informace z Polska. Z této informace vyplývá, že v roce 2000 se na polském trhu objevily vedle klasických tablet extáze také tablety obsahující PMA a PMMA (paramethoxyamphetamin a paramethoxymethamphetamin). PMA slouží jako modelová látka pro četné výzkumy vztahů mezi strukturou a účinky amfetaminových derivátů. PMA je popisován jako velmi silný halucinogen. Má typické charakteristiky, které jsou známe také u mekalinu. Pro jeho vysokou toxicitu je však používání u lidí velmi nebezpečné. Na rozdíl od dosavadních tablet, které začínají účinkovat již cca za 15 minut, tablety obsahující PMA a PMMA začínají účinkovat teprve cca za 1-2 hodiny. To vede k tomu, že nezkušený konzument užije několik tablet v krátkém časovém intervalu v domněnku, že tablety neúčinkují. Tím dojde ke kumulaci účinků a předávkování.

Na celém světě je registrováno mnoho případů úmrtí po užití tablet PMA a PMMA. Zpráva EUROPOLU uvádí 100 případů úmrtí způsobených užitím tablet vyrobených v nelegálních laboratořích v Polsku. V samotném Polsku zemřelo po požití těchto tablet 26 osob.

Koncem roku 2000 bylo v Rakousku zadrženo 5 Poláků, u kterých bylo nalezeno 100000 tablet vyrobených v Polsku. Podle informací měly být tablety dodávány na trh v západní Evropě a Americe.

Pokud se týká České republiky, byl již výskyt těchto tablet na nelegálním rovněž zjištěn. Kriminalistický ústav Praha prováděl analýzu těchto tablet, kde logem byl létající talíř, tvarem podobající se čočce. Podle informací pracovníků Národní protidrogové centrály nebyly doposud tablety s logem UFO na našem nelegálním trhu zajištěny.

O X I D D U S N Ý - R A J S K Ý P L Y N

Tuto nekomplikovanou molekulu N_2O poprvé vyrobil v roce 1772 chemik Joseph Priestley. Později s oxidem dusným začal experimentovat Davy. Ten s oxidem experimentoval na sobě. Zájem veřejnosti o celou věc stoupal úměrně šířícím se zvěstem o „podivných postupech sexuální laboratoře a invazi zdrogovaných Afričanů“. Užívání se později omezilo na studenty medicíny. Ve 40. letech osmnáctého století se „plyn smíchu“ objevil v USA jako forma zábavy. V průběhu jedné takové akce si jeden z číchačů roztrhl nohu a k velkému překvapení jej rána nebolela. Na dentistu Wellse, který byl u toho, to tak zapůsobilo, že si nechal pod vlivem plynu vytrhnout zub. Brzy na to se plyn začal užívat jako anestetikum při trhání zubů, při porodech a do určité míry i při operacích.

Dnes, kdy je oxid dusný nadále využíván při anestézii, dochází k jeho zneužívání. Je obsažen v bombičkách na výrobu šlehačky a tak dochází k inhalování tohoto plynu z tlakových lahví na výrobu šlehačky, nebo je distribuován napouštěním do nafukovacích balónků, ze kterých je vdechován. Jakmile se čichání přeruší, účinek se rychle vytrácí. Organismus se plynu zbavuje během pěti až deseti minut.

K nehodám dochází když jsou konzumenti natolik hloupí, že při inhalování oxidu dusného zapomínají vdechovat kyslík. Mozek, který je ochuzovaný o kyslík příliš dlouho, může začít fungovat jen vegetativně. Oxid dusný by se neměl vdechovat přímo z lahve. Došlo k několika úmrtím v důsledku hrdla spáleného mrazem, když oxid pro svou expanzi využil veškerého tepla z okolí.

Literatura:

Peter Stafford: Encyklopedie psychedelických látek

Hugo a Lubor: Ketamin, Trip mag, duben 1999

Národní protidrogová centrála S KP P ČR

DROGY A NÁBOŽENSKÁ HNUTÍ

Miloš VANĚČEK

Demokracie má svá úskalí, protože nabízí člověku maximální míru svobody. Nové náboženské směry, kterých na sklonku druhého tisíciletí očividně přibýlo v celosvětovém měřítku, našly i u nás dobré podmínky k životu. Mladí lidé začali zvědavě okukovat vstup do dlouho zapovězeného prostoru náboženství. Objevily se i další možnosti, jak prožít duchovní zážitek, jak najít pocit bezpečí. Nová náboženství nabízejí štěstí, prosperitu, zdraví, zajištěnou budoucnost. Řada těchto hnutí se zapojila i do řešení problému jako je závislost na návykových látkách a nabízí svoje alternativní řešení. Je samozřejmě možné, že v tomto případě může dojít k nahrazování jedné závislosti (na návykových látkách) závislostí druhou (psychická závislost na určité skupině lidí, na náboženském hnutí). I v České republice se objevují tyto nabídky a proto se s některými z nich seznámíme podrobněji.

OPRAVDU NEBEZPEČNÍ?!? KOMU A ČÍM?!?

Petr JANOVSÝ, Antonín VALER, Centrum pro vědecká studia

NEJSEM JEDINÁ

Jmenuji se Karolína Celnerová, je mi 21 let. Než jsem se setkala s hnutím Hare Krišna, tak jsem přebývala ve skvótu a brala jsem tvrdé i lehké drogy 24 hodin denně. Dva roky jsem si píchala a šňupala pervitin a potom rok heroin. Neobešlo se to bez dalších drog jako LSD, různé léky a kouření marihuany od rána do večera. Nezajímala jsem se o nic jiného než o drogy a nebrala jsem ohled na moje okolí. Byla jsem si jistá, že se ufetuju k smrti a bylo mi to jedno. Potom jsem se, ani nevím jak, dostala na přednášku Hare Krišna. Oddaní Hare Krišna mi dali novou chuť do života a já jsem se potom celkem za 1 měsíc zbavila všech drogových závislostí a vrátila se k rodičům. Máma chtěla vědět, co mě tak změnilo, proto přišla také na přednášku Hare Krišna a později se připojila k hnutí. Žiji více než dva roky v chrámu, zpívám Hare Krišna, a jsem šťastná. Kdokoliv se drží společnosti oddaných, už nikdy nebude brát drogy.

MEZINÁRODNÍ SPOLEČNOST PRO VĚDOMÍ KRIŠNY

Mezinárodní společnost pro vědomí Krišny (International society for Krishna consciousness – ISKCON), která je známá jako hnutí Hare Krišna, reprezentuje jeden z nejstarších monoteistických náboženských směrů – uctívání Krišny. Toto původní náboženství založené na védských písmech rozšířil v západním světě jeden z jejich nejvýznamnějších znalců Šrí Šrímad A.Č. Bhaktivédánta Svámí Prabhupáda, přední duchovní mistr dvacátého století. Cílem hnutí Hare Krišna je především učít lidi o základních principech duchovního života, aby dokázali ovládat svou mysl a smysly, naučili se pravdomluvnosti, vnitřní a vnější čistotě, dosáhli moudrosti, byli schopni své znalosti používat v praktickém životě a rozvinuli lásku k Bohu. Hnutí Hare Krišna je autentické, historicky autorizované, přirozené a vychází z učení Bhagavad-gíty, což je více jak pět tisíc let staré písmo pojednávající o duchovní vědě. Hnutí se stává po celém světě více a více populární, zejména mezi mladými lidmi, ale je stále zajímavější i pro starší generace a významné ocenění nachází také mezi učenici.

V běžném životě se oddaní Krišny snaží rozvinout čtyři základní morální vlastnosti, jimiž jsou milosrdnost, pravdomluvnost, čistota a odříkání. Z toho důvodu dodržují čtyři základní principy, jmenovitě nejí maso, ryby ani vejce, nehazardují, vyhýbají se

nedovolenému pohlavnímu životu mimo manželství a nepožívají žádné omamné látky jako alkohol, tabák nebo jakékoli drogy. Většina členů žije se svými rodinami, mají běžná zaměstnání a rozvíjí vědomí Křišny doma. Pravidelně navštěvují střediska hnutí a setkávají se s oddanými při různých festivalech a slavnostech. Část členů bez rodinných závazků žije a vykonává službu v chrámu, jiní bydlí a pracují na ekologické farmě nebo mají možnost zaměstnat se v restauracích Govinda či jiných projektech.

Součástí duchovního života je pravidelný denní program, který zahrnuje časné ranní vstávání, koupel a poté meditaci, založenou na zpívání Hare Křišna mahámantry: Hare Křišna Hare Křišna Křišna Křišna Hare Hare Hare Ráma Hare Ráma Ráma Ráma Hare Hare. Po meditaci následuje přednáška z védských písem a vegetariánská snídaně. Během dne se každý oddaný věnuje specifické službě nebo zaměstnání. Tento systém napomáhá oddanému zbavit se nežádoucích návyků, včetně závislosti na omamných látkách, protože dává vyšší uspokojení a duchovní radost. Místo požívání omamných látek oddaní vyvíjejí chuť k duchovním činnostem a tím se automaticky zbaví závislosti na drogách. Mimo jiné dostávají oddaní možnost zaměstnání, bydlení a tím také začlenění do společnosti, která jim umožňuje udržet a rozvíjet morální systém hodnot zahrnutý ve védské kultuře. Protože oddaní chápou, že jsme duše, živá bytost duchovní povahy, jejich systém hodnot není založen na hmotném uspokojování a tudíž jsou schopni se na trvalo vzdát pout k drogám, alkoholu, tabáku a ostatním závislostem.

JEDNOTLIVÁ STŘEDISK A PROGRAMY ISKCONU

➤ Centrum pro védská studia

Jedním ze středisek hnutí v ČR je Centrum pro védská studia (dále jen CVS), jehož hlavní náplní je vzdělávání jeho členů, ale i všech vážných zájemců v duchovním způsobu života, který je založen na poznání a hloubce védské filosofie. Pětistupňový systém vzdělávání, který CVS úspěšně rozvíjí pomáhá připravit každého absolventa na praktický život ve společnosti, kde může optimálně uplatnit své přirozené schopnosti.

Členové CVS žijí jako mniši, po vzoru jogínů praktikujících bhakti – cestu oddanosti, a to odděleně muži a ženy zvlášť. To z toho důvodu, že ve védské kultuře jsou muži vedeni k ovládnutí smyslů a přísnému celibátu alespoň po prvních dvacet pět let svého života. Poté se mohou oženit a založit rodinu. Zároveň jsou vychováni k úctě k ženám, na které pohlíží jako na matky, k pokoře, skromnosti, poctivosti, sebekázi a čestnosti. Současně s tím je u oddaných podporována spolupráce, soudržnost a pospolitost. Zakladatel hnutí, Šríla Prabhupáda si přál, aby všichni oddaní byli dokonalými džentlmeny a jejich společnost se stala vzorem pro ostatní.

➤ The Bhaktivedanta Book Trust

Nakladatelství The Bhaktivedanta Book Trust (BBT), také založené Šrílou Prabhupádou, se zaměřuje na vydávání překladů původní védské literatury do více než osmdesáti jazyků. Do roku 2001 vydalo nakladatelství BBT po celém světě více než 650 miliónů knih, včetně děl takového významu, jako je Bhagavad-gíta, Šrímad Bhágavatam, Mahábhárata atd. Překlady védských textů vydané BBT byly zakoupeny stovkami univerzit a středních škol a jsou uznávány jako vynikající podklady ke studiu indické kultury a filozofie. Členové hnutí Hare Křišna se významnou měrou podílí na distribuci knih BBT.

➤ Restaurace Govinda

Práním Šríly Prabhupády, zakladatele hnutí, bylo nasytit tisíce lidí duchovní potravou, která je zdravá, chutná, vegetariánská, připravovaná denně z čerstvých surovin a nabídnuta Kršnovi, Nejvyšší Osobnosti Božství. Taková strava očisťuje duši, mysl i tělo a tak pomáhá v duchovní seberealizaci. V restauracích Govinda, které najdete v Praze 1 v Soukenické ulici 27 a v Praze 8 v ulici Na hrázi 5, pro vás oddaní, školení přímo v Indii, připravují různé druhy tradičních sladkých i slaných jídel.

➤ Jídlo pro život (Food for life)

V souladu s védskou tradicí pomáhat druhým ustanovil ISKCON po celém světě okolo 140 středisek, která v rámci programu "Hare Krišna Food for Life" (Jídlo pro život) bezplatně rozdávají jídlo. V rámci těchto akcí se již po celém světě rozdalo téměř 100 miliónů teplých, výživných vegetariánských jídel strádajícím lidem v nouzi. Také v České republice rozdávali členové hnutí teplé vegetariánské jídlo například při ničivých záplavách na Moravě v roce 1997.

➤ Kulturní a veřejně vzdělávací programy

Hudba, divadelní představení, tradiční indický chrámový tanec, staré védské obřady, festivaly a mnohé jiné jsou pravidelnou náplní života oddaných, kteří se snaží zprostředkovat stále více oblíbenou a vznešenou védskou kulturu široké veřejnosti.

Oddaní Krišny uspořádali v roce 2001 kulturní programy pro širokou veřejnost v Praze, Ústí nad Labem, Teplicích, Děčíně, Plzni, Strakoněch, Písku, Liberci, Jablonci nad Nisou, České Lípě, Náchodě, Broumově, Stáži pod Ralskem, Mimoni, Kralupech nad Vltavou, Českých Budějovicích, Ostravě, Olomouci, Kroměříži, Prostějově, Přerově, Zlíně, Uherském Hradišti a dalších.

➤ Kurzy a semináře

Oddaní pořádají pravidelné kurzy jógy a meditace, vaření, ayurvědy – tradiční védské medicíny, hry na indické hudební nástroje, komunikace a managementu, a mnoha jiných duchovních i praktických činností.

ZAMĚSTNÁNÍ ČLENŮ HNUTÍ

Oddaní chápou, že filozofie vědomí Krišny je velmi důležitá a může pomoc všem. Z tohoto důvodu se členové tohoto hnutí objevují na veřejnosti a zpívají Hare Krišna mahámantru, káží a šíří literaturu o vědomí Krišny. Tato služba je výrazem jejich lásky ke Kršnovi. Oddaní také slouží mnoha jinými způsoby – zahradníci, píší, vaří, uklízejí nebo vykonávají jiné práce. Všechny jejich činnosti ale vždy souvisí s Krišnou, a proto jsou si vědomi Krišny dvacet čtyři hodin denně.

Každý z nás má touhu v něco nebo někoho věřit. Někdo věří náhodě či osudu, jiný kamarádům, alkoholu nebo drogám. My věříme v Boha.

Tento druh víry nikoho do ničeho nenutí, nikoho nepoškozuje...je laskavý, přátelský a láskyplný.

MŮJ PŘÍBĚH – AUTENTICKÉ VYPRÁVĚNÍ ODDANÉHO.

„Na požádání přítele, a také berouce za svou povinnost, chci napsat tento krátký dopis, který možná může přinést světlo do temného tunelu, ze kterého je velice obtížné a určitě pro

mnohé i nemožné najít cestu ven. NUDA, NESPOKOJENOST, REBEL, ALKOHOL, DROGY... Stejně jako mnoho dalších, dá se říci stejnej příběh, ze začátku nevinej, ale na konci až tragickéj, jsem zažil i já a i když to se mnou šlo z kopce takovým způsobem, že bych už byl mrtev, neměl jsem zájem s drogama skončit. Proč taky? „Nebaví mě nic, nemám žádný zájmy, žádný skutečný přátele, žádný upřímný, nesobecký vztah, žádná budoucnost, jenom když si zase píchnu, dostanu se do toho svýho světa, kde budu frčet v iluzorní naději na věcech, které ve skutečnosti neexistují, ale to mi je jedno, lepší než žít jako normální lidi, např. moje rodiče“.

Jenže pak přijde zlom, kdy většina jezdců skončí v blázinci a tak podobně, protože už to nejde stíhat, jak fyzicky, tak psychicky, i když dneska už všichni víme, že je to jen dočasný odpočinek před dalším návratem do svýho světa, ve kterém přesto všechno utrpení a problémy zažíváme něco jinýho než když jsme „normální“.

Měl jsem to štěstí, že se mnou během této krize bydleli známí, kteří praktikovali život ve vědomí Krišny. Nechci se rozepisovat o celé filozofii Hare Krišna hnutí. Chci jen říci, že díky jejich společnosti, programu, jaký žijí, jídlu, které připravují, vlastně díky všemu, co dělají, na čem v životě pracují, jsem postupně mohl najít to, co každý v životě tak toužebně a zoufale hledá a nemůže najít. Možná máte nyní velké očekávání, co to bude, a až se to dovíte, mávnete rukou a řeknete jáéé. Ale ne, je to ono, štěstí, skutečné štěstí, které více a více pocítujete, když začnete chápat, kdo opravdu jste, odkud jste přišli a kam půjdete, z čeho vše pochází a další otázky, které vám v životě leží na srdci a na něž velice vědecky odpovídá Hare Krišna hnutí, vědecky proto, že už je znám výsledek vašeho pokusu a když dodržíte postup, dosáhnete ho stejně, jako já, kterej jsem neměl vůbec žádnou alternativu nebo cokoliv jiného v životě.“

Hare Krišna, váš služebník Tomáš Čtverák - Tilakarāma dās - restaurace Govinda, Praha.

96. ZASEDÁNÍ STÁLÉ PRACOVNÍ SKUPINY DROGY, 14. - 21.11. 2001 WASHINGTON/USA

zdroj – Národní protidrogová centrála

Ve dnech 14. - 21.11.2001 proběhlo ve školicím středisku DEA USA Quantico nedaleko Washingtonu výše uvedené jednání, kterého se zúčastnil i zástupce NPC.

Program jednání byl zaměřen především na následující okruhy otázek a problémů :

- stav v Evropě v oblasti produkce, obchodu s a konsumu syntetických drog (dále jen ATS - amfetaminové stimulanty t.j. syntetické drogy amfetaminové a metamfetaminové řady) - prezentace "EUROPOLU", výhledy a prognózy do dalšího období,
- pašování více druhů drog v jedné zásilce,
- tzv. "kompenzační" obchody s OPL (např. výměnný obchod ATS - kokain)
- situace v oblasti produkce, obchodu s a konzumu ATS v USA a Kanadě - zhodnocení stavu, prognózy dalšího vývoje,
- "Politicko - zdravotnické iniciativy k redukci poptávky po ATS",
- opatření a aktivity orgánů činných v trestním řízení v Holandsku - struktury, metody a způsoby práce "Jednotky syntetické drogy" (dále jen USD), ekologické problémy související s výrobou syntetických drog, vlivy zisků z obchodu s drogami na legální hospodářský systém,
- kontrola prekurzorů a dalších chemikálií potřebných pro výrobu drog ve Spolkové republice Německo, projednání problematických dodávek těchto chemikálií z Číny,
- právní situace a technické možnosti americké policie, zločinecká seskupení s politickým pozadím, příslušnost státních zastupitelství - ochrana státu - "drogová" SZ a "daňová" SZ ,
- intenzifikace operativní spolupráce mezi evropskými státy a USA a Kanadou, zlepšení koordinace, vyloučení případů "dvojitého" rozpracování t.j. práce několika represivních orgánů na stejné zájmové osobě bez potřebné koordinace činností,
- představení kriminalisticko - technických možností (např. CAPE - projekt BKA, možnostikriminalistické techniky v USA a Kanadě), projednání možnosti vytvoření obdobného systému - pracoviště jako CAPE - projekt i v USA a zabezpečit taknepřetržitou "transatlantickou" výměnu informací k zabaveným či nalezeným ATS,

NEJDŮLEŽITĚJŠÍ INFORMACE :

- **situace v oblasti syntetických drog (S OPL) z pohledu "INTERPOLU"** - přednášející byl vedoucím tzv. "psychotropického" referátu GS IP Lyon. Tento referát byl zřízen v roce 1999 jako reakce na celosvětově se šířící problém v oblasti S OPL.

Poznatky IP : - skokový nárůst výroby metamfetaminu v krystalické formě především v jihovýchodní Asii, do kterého jsou velmi často zapojeny japonské a čínské zločinecké organizace,

- amfetaminy - setrvalý stav, ke kterému přispívá především malá dostupnost prekurzorů pro výrobu tohoto druhu drog,
- mezi konzumenty S OPL pokračuje trend "znovuobjevování" LSD, které se konzumuje jak v klasické formě "papírků" tak stále více ve formě "kamínků" (útvary podobné kamínkům do zapalovačů),
- v oblastech Arabského poloostrova (Sýrie, Saúdská Arábie) přetrvává konzum fenetillinu ("captagon"), který zde byl do roku 1997 i legálně vyráběn. Po ukončení legální produkce se v jeho výrobě začaly okamžitě angažovat zločinecké organizace, takže dramatický pokles dostupnosti v letech 1998 - 99 byl již "překonán".

Situace v oblasti XTC - konzum XTC se šíří i v dříve nezájmových oblastech. Jedním z hlavních důvodů, proč je XTC mezi obchodníky se S OPL tak populární je ziskovost její výroby a distribuce - podle propočtů IP je průměrný zisk na 1 kg XTC cca 34 000,- USD (výrobní cena cca 2 000,- USD, prodejní cca 36 000,- USD). Pro porovnání - u heroinu se jedná o zisk cca 22 000,- USD při výrobní ceně 3 000,- USD a prodejní ceně cca 25 000,- USD. V letech 1997 - 2000 je celosvětově registrován neustálý nárůst zabavených množství jak v Evropě, tak Severní Americe či i jiných regionech (např. Austrálie nebo Jižní Amerika).

Byly zmíněny případy, kdy v tabletách XTC byla zjištěna přítomnost 4-MTA, strychninu, atropinu či nejnověji PMA a PMMA (již je registrováno úmrtí 28 osob po požití tablet s obsahem PMA a PMMA). Předpokládá se, že počty konzumentů XTC již dosáhly počtů konzumentů heroinu a kokainu dohromady.

"Yaba" - metamfetamin v tabletové formě - je vyráběn ve velkých množstvích (řádově se jedná o miliony tablet) především v Barmě a Thajsku a v tomto regionu představuje nejzávažnější drogový problém. Švýcarsko, kam byly tato S OPL dovážena především z Thajska bylo v Evropě jakými testem jak zjistit akceptaci této drogy. Neaktivněji se v této oblasti angažují čínské zločinecké skupiny - vyrobené tablety sice nejsou tak kvalitní, ale pro zvýšení psychotropického účinku jsou obohacovány např. ketaminem a následně vyváženy do Kalifornie a Hongkongu (jejich záchyt byl zaznamenán i v SRN). Jasný obraz o dění a situaci v Číně není k dispozici - získání informací je vzhledem k rozsáhlosti a nepřehlednosti země obtížné i pro místní orgány.

V Austrálii byly nezeny tablety XTC, které nejsou v Evropě doposud známy (potvrzuje se produkce XTC v jihovýchodní Asii). Místní dealeři XTC z Evropy často rozměňují, přidáním dalších komponentů snižují obsah účinných látek a teprve po opětovné tabletizaci je tento produkt distribuován mezi konzumenty (motto dealerů - "evropská kvalita je pro zdejší příliš dobrá"). Předpokládá se, že místní výrobci metamfetaminu by se mohli z "obchodních důvodů" přeorientovat na výrobu XTC.

Došlo k závažné změně v dislokaci laboratoří na výrobu XTC - tyto byly dříve umístěny takřka výhradně v Holandsku a Belgii. Nálezy laboratoří v Německu a Řecku svědčí o tom, že

výroba XTC se přesouvá i do dalších regionů, včetně oblastí východní Evropy (Polsko) a Pobaltí (Lotyšsko, Litva).

Předpokládané trendy pro následující období :

- čínské organizace budou již vyrábět metamfetamin doplňovat MDMA a budou se pokoušet takto vyrobené tablety pod "zfalšovaným" ale v Evropě známým logem prosadit na již zavedené trhy s XTC,
- stále častěji bude docházet k výrobě a distribuci triptaminů - drog se stejnou či podobnou účinností jako mají v současné době drogy označované jako XTC, kdy k dosažení stejného účinku postačuje nepoměrně nižší obsah účinných látek,
- skupiny tradičně se věnující obchodu s heroinem a kokainem budou stále častěji přecházet i na trh s S OPL.

- situace v oblasti S OPL z pohledu "EUROPOLU" - distribuce S OPL je v jednotlivých státech většinou v rukách domácích zločineckých skupin. I přes stoupající množství zabavené XTC na trhu stále klesá její cena - je zřejmé, že takto vzniklé ztráty jsou výrobci a distributoři schopni bez velkých problémů nahradit a ztráty pro ně tedy nejsou podstatné. V roce 2000 bylo v zemích EU odhaleno 79 produkčních míst (nemusí se vždy jednat o laboratoř na výrobu S OPL ale o produkci prekurzorů, případně o tabletovací zařízení). Stále častěji dochází k rozdělení celého cyklu vzniku S OPL, kdy se na oddělených místech vyrábí prekurzory, samotná účinná látka a opět na jiném místě dochází k homogenizaci a tabletování připravené směsy.

Velký problém představuje kontrola obchodu s již použitým strojním vybavením, především tabletovacími stroji. Nabídka je volně dostupná např. na "INTERNETU".

Podle propočtů holandské policie se velmi dobře vybavená laboratoř sama "zaplatí" již po 9ti minutách (!) výroby S OPL. Často je registrována výroba tablet s více logy na jednom

produkčním místě - bylo zjištěno až 11 log. Existují zločinecké organizace, které při odebrání určitého počtu kusů vyrábějí tablety s konkrétními logy na objednávku případně organizace, které se za dodávku "zaručí" (při jejím zabavení je bezplatně dodána nová "várka").

Jako zdroj prekurzorů figuruje ve většině případů Čína. Není vyloučeno, že po zlepšení kvality tablet v Číně vyrobených by mohlo dojít k obrácení cest XTC tj. že by tato byla do Evropy dovážena.

Pracovníkem "EUROPOLU" byly zmíněny 2 projekty, zaměřené na sběr a vyhodnocení informací jak v oblasti S OPL, tak prekurzorů. Jedná se o programy "CASE" (Švédskem iniciovaný celoevropský systém, v rámci kterého by se měly shromažďovat informace k zabaveným dodávkám amfetaminu, jednat by se mělo jak o informace operativního charakteru, tak informace získané laboratorními rozbory nalezených drog) a "PRECURSOR TRACKING". Tento projekt bude zaměřený na podchycení výroby prekurzorů a na podchycení toků prekurzorů při obchodech s nimi. V současné době je v běhu přípravná plánovací fáze. Současně představil návrh Velké Británie na založení společné pracovní skupiny, zaměřené také na sledování toků chemikálií, potřebných k výrobě S OPL. Centrum této skupiny včetně analytické části by bylo dislokováno u "EUROPOLU".

- obchod s XTC SRN - USA - vedoucím OA 25 (syntetické drogy) BKA Wiesbaden byl prezentován rozbor situace, která se vyvinula v posledních dvou letech. Byl registrován kontinuální nárůst množství v USA zabavené XTC, jejíž původ bylo možno vysledovat do Evropy. Dále byly popsány "modi operandi", které pachatelé používali (2 - 5 kurýrů na 1 transatlantický let podle motta "jednoho - dva dostanou, další projdou", pašování XTC ve speciálně preparovaných zavazadlech nebo přímo na těle kurýrů, kontejnery s nejrůznějšími komoditami jako krycím nákladem - záclony, piana, "puzzle" zasílané pomocí různých kurýrních služeb). Jako velká překážka pro provádění "kontrolovaných dodávek" u zásilek, které přepravovaly kurýrní služby byla zmíněna možnost sledování trasy dodávky pomocí "INTERNETU" (jednotlivé balíky jsou do speciálního programu zanášeny při každé překládce, jakákoli nepravidelnosti nebo časové nesrovnalosti jsou tedy pro pachatele podezřelé).

Jako nejdůležitější vstupní místa zásilek S OPL do USA byla označena letiště v New Yorku, Miami a na Floridě, "druhou garnituru" tvoří některá vnitrozemská letiště jako např. Denver. V roce 2000 bylo v USA nelezeno 7 laboratoří na výrobu MDMA, do **15.11.2001** již 15 - i to svědčí o rostoucí oblibě XTC v USA (i když v porovnání s **množstvím** nalezených laboratoří na výrobu metamfetaminu - 1 000 - 2 000 ročně - se jedná o zanedbatelný počet). Většímu rozšíření výroby XTC na severoamerickém kontinentu brání prozatím dobrá kvalita tablet z Evropy, jejich poměrně snadná dostupnost, malá dostupnost prekurzorů pro výrobu XTC případně chemikálií potřebných pro výrobu prekurzorů (sasafrasový olej, izosafrol). Konzum XTC se šíří mezi všemi největšími etnickými skupinami v USA (Asiaté, Hispánci, Afroameričané).

- situace v Kanadě - díky analytikům existují odhady spotřeby jednotlivých druhů drog v Kanadě ročně - např. 100 t hašiše či 15 - 25 t kokainu. Pro spotřebu S OPL však takovýto odhad prozatím chybí. Nárůst obliby a konzumu XTC v Kanadě byl demonstrován na zabavených množstvích - v roce 1996 se jednalo o 1 000 tablet, do října 2001 bylo zabaveno už 1,6 milionu kusů XTC. Distribuce je organizována asijskými seskupeními bez příliš složité vnitřní struktury, motorkářskými bandami se zvláště složitou mnohvrstevnou organizací nebo izraelskými skupinami. V Kanadě nalezených laboratořích jsou vyráběny S OPL s obsahem MDMA, MDA nebo metamfetaminu, pro Quebec je specifická výroba PCP - fencyklidinu. Stále větší problém představuje konzum GHB.

Jedním z největších nedostatků v Kanadě je absence zákonných norem, které by tvořily kontrolní systém výroby a obchodu s prekurzory ve vnitrozemí Kanady. Stávající exportní a importní opatření je poměrně snadné obejít a velmi zhusta se tak i děje - např. jen v roce 1999 bylo prodáno tolik sasafrasového oleje, který by stačil na výrobu cca 1 200 kg MDMA. Dalšími zdroji prekurzorů jsou legální výrobci, distributoři, drogerie a lékárny a firmy, které potřebné chemikálie - např. kyseliny - běžně používají. Na trhu je možné

legálně bez legislativních překážek nakupovat efedrin a pseudoefedrin (!!!), základní surovinu pro výrobu např. metamfetaminu. Jako dobrá možnost odhalení nelegálních laboratoří na výrobu S OPL bylo zmíněno sledování zásilek tabletovacích strojů.

- program DEA ke snižování poptávky po OPL - jedná se o jeden z prostředků, jimiž chce DEA přispět ke snižování poptávky po S OPL především mezi mládeží. Program byl založen v roce 1983 a samostatné oddělení pro jeho vedení vzniklo v centrále DEA v roce 1986. V rámci každého z dvaceti dvou pracovišť DEA rozmístěných po USA pracuje tzv. "koordinátor pro snižování poptávky". Mezi hlavní úkoly koordinátora patří spolupráce s lokálními policejními sbory, místními úřady a školami. Hlavní úkoly programu jsou :

- zjišťování, sumarizace a následné prezentování informací k trendům vývoje v oblasti konzumu OPL,
- prezentace spolehlivých a ověřených informací k legalizačním snahám,
- vzdělávání rodičů (představení možných nebezpečí, která souvisí s konzumem OPL, nabídka pomoci),
- příprava a realizace speciálních programů pro různé typy škol, tyto jsou zaměřené jak na žáky tak i učitele,
- koordinace spolupráce a úřady a organizacemi jak v jednotlivých státech USA tak na federální úrovni,
- spolupráce se zaměstnavateli drogově závislých osob (cca 70 % těchto osob pracuje), zaměřená především na vytvoření rozumných partnerských vztahů.

- činnost "Jednotky syntetické drogy" Holandsko - vzhledem k postavení Holandska jako centra výroby S OPL v Evropě se v roce 1995 objevily první úvahy o zřízení jednotky, která by byla schopna tomuto problému čelit v celém jeho rozsahu. Po vyhodnocení situace v roce 1996 byla stanovena vysoká priorita zpracování případů S OPL a tato situace vyústila v roce 1997 v založení USD. USD byla založena na přechodnou dobu 4 let. V roce 2001 proběhla následná analýza výsledků práce USD a doba existence byla prodloužena nejméně o dalších 6 let. Současně došlo k dodatečnému navýšení finančních prostředků o 90 mil. EUR.

Základní myšlenkou při založení USD bylo spojení všech státních složek, které jsou zapojeny do boje proti drogám v jeden celek. Součástí USD jsou proto i např. zástupci kontrolních orgánů ministerstva dopravy. Jedním z hlavních úkolů USD je i koordinace mezinárodní spolupráce jak s jednotlivými policejními sbory tak i organizacemi. USD se podílí na několika mezinárodních projektech (např. CAPE, CASE, "PHARE") a je členem více mezinárodních pracovních skupin.

USD je centrálním místem sběru informací k výskytu S OPL v Holandsku. Přítomným zástupce USD byl prezentován projekt "DIMS" ("Drugs Identifikations Monitoring System"), monitorující trh s S OPL a v rámci kterého jsou S OPL testovány i např. v době konání různých techno - párty. Projekt byl zahájen v 90tých letech po jeho schválení holandským parlamentem a je zaštitěn ministerstvem zdravotnictví a sportu. Testování S OPL probíhá ve dvou stupních a to jak přímo v místě konání techno - párty (zájemce o test by měl současně s informací o jakou účinnou látku se jedná dostat informace o účincích a možných rizicích, nedostane se mu však informace o dalších látkách, které tableta může obsahovat) tak následně ve specializované laboratoři. Podle USD je pomocí tohoto systému možno poměrně rychle identifikovat nové typy drog na trhu a tyto informace následně předávat i do monitorovacího systému EU k vypracování včasných varování. Jak trefně poznamenal zástupce "EUROPOLU" je testováním "na místě" v konzumentech naprosto mylně vyvoláván dojem o konzumu "bezpečné drogy" - zástupce USD tuto poznámku nijak nekomentoval.

- kontrola obchodu s prekurzory a dalšími chemikáliemi potřebnými pro výrobu S OPL

- hlavní úkoly DEA v této oblasti :
- kontrola ex- a importu zájmových chemikálií,
- koordinace činností ve významných případech,
- vytváření a udržování vazeb a kontaktů s chemickým průmyslem,
- podíl na přípravě smluv a jednání, která s kontrolou chemikálií souvisí,

- transport opatření přijatých na mezinárodní úrovni do národní legislativy,
- šetření k zájemcům o udělení licencí na obchod a zacházení s prekurzory.

Přednášejícím byl prezentován případ "Mountain express", v rámci kterého bylo vedeno vyšetřování proti dodavatelům pseudoefedrinu, sídlícím na středním Východě a mexickým výrobcům metamfetaminu v Kalifornii. Výsledkem bylo zatčení 209ti osob, zabavení 13,5 t pseudoefedrinu (+ současné odebrání 25ti licencí na obchod s touto chemikálií) a cca 10 mil. USD.

Poměrně obsáhle bylo diskutováno postavení Číny jako výrobce a exportéra prekurzorů a v posledním období i S OPL. V Číně je vyráběno cca 40 t PMK ročně pro potřeby tuzemského chemického průmyslu. Čínské orgány podle informací Celního kriminálního úřadu Kolín nad Rýnem/SRN (dále ZKA) nevydávají vývozní povolení na PMK. Podle informací více účastníků lze původ PMK, které je nalézáno v ilegálních laboratořích vysledovat právě do Číny - existuje tedy odůvodněný předpoklad, že v Číně je ročně ilegálně vyrobeno 200 - 500 t PMK, které je poté v západní Evropě zneužito k výrobě S OPL. V Číně sice platí zákon o kontrole chemikálií ale ve vnitrozemí není takřka vůbec uplatňován - jedná se o již zmíněný problém "čím dále od Pekingu, tím menší jsou možnosti čínských centrálních orgánů". Růst výroby a konzumu S OPL v Číně lze dokumentovat i na růstu počtu registrovaných osob závislých na drogách - v roce 1991 160 000, v roce 2000 840 000. V období 1996 - 2000 se těžiště počtu řešených "drogových" případů přesunulo z oblasti marihuany do oblasti metamfetaminu (v roce 2000 bylo v Číně zabaveno 20, 9 metamfetaminu).

Pracovníkem BKA byl v krátkosti představen systém kontroly prekurzorů a dalších chemikálií potřebných pro výrobu nejen S OPL, jehož základním právním pilířem je zákon o kontrole základních chemikálií a hlavní výkonnou složkou Společné pracoviště pro kontrolu základních chemikálií při BKA Wiesbaden.

Program "PHARE" - syntetické drogy byl představen jeho koordinátorem (ČR je jednou z účastnických zemí). Projekt je krátce před zakončením, k 01.01.2002 byl měl být odstartován "Projekt syntetické drogy II", do kterého by měly být spojeny 2 doposud nezávisle řízené projekty "Syntetické drogy" a "Prekurzor".

- intenzifikace operativní spolupráce v oblasti S OPL - v této části bylo prezentováno několik případů vzájemné spolupráce především německých, holandských a amerických úřadů, které vesměs vedly k zabavení velkých dodávek XTC do USA (vždy v řádu desítek až stovek tisíc tablet). Jako nejaktuálnější byl zmíněn případ ukončený ve spolkové zemi Šlesvicko - Holštýnsko, kde byla v době konání jednání nalezena a zabavena dodávka cca 300 kg XTC. Pro potřeby NPC se jeví jako zajímavé zapojení kosovských Albánců, žijících ve spolkové zemi Dolní Sasko do organizovaného vývozu XTC do USA (výroba a nákup tablet probíhaly v Holandsku, kurýři následně cestovali do USA via SRN).

Zástupcem GS IP Lyon byl k dalšímu využití nabídnut projekt "EXIT" ("Interpol Ecstasy Project"), ve kterém jsou soustřeďovány a vyhodnocovány informace související s mezinárodně organizovaným obchodem s XTC. Hlavním úkolem projektu je případné nalezení vazeb mezi různými případy a následné propojení složek, které jsou za jejich řešení zodpovědné. Je pravděpodobné, že na počátku roku 2002 bude iniciováno založení multilaterální pracovní skupiny, zaměřené na boj proti výrobcům a obchodníkům s XTC - podle předběžných dohod bude ke spolupráci přizvána i P ČR. Jako trendy z poslední doby byly zmíněny kompenzační obchody XTC - heroin (heroin z Asie je vyměňován za XTC z Evropy), XTC - kokain (kokain je pašován do Evropy přes Španělsko, po prodeji je za utržené peníze nakupována XTC a ta následně vyvážena do Střední a Severní Ameriky).

Zástupcem "EUROPOLU" byl představen projekt, v rámci kterého bylo porovnáno vybavení 14 laboratoří na výrobu S OPL ve třech členských zemích EU. Detailním vyhodnocením použitých přístrojů, způsobu jejich výroby a sestavení bylo možno určit nejméně 2 dodavatele laboratorního vybavení a některým zločineckým skupinám přiřadit již nalezená produkční místa. V centrále "EUROPOLU" bude vytvořena databanka s již získanými údaji a následně vytvořen i katalog, obdobný jako v případě "Logo - projektu" "EUROPOLU".

Od kanadských chemiků byl získán počítačový program "Drug Yield Calculator", který byl sestaven speciálně pro potřeby jak výkonných policejních součástí tak laboratoří - s jeho pomocí lze při známém množství prekurzorů vypočítat teoretické množství vyrobené drogy. Po konzultacích s pracovníky KÚ Praha (rozdílné normy v Kanadě a Evropě) bude zvážena možnost využití programu i v rámci P ČR.

- **pracovní skupiny** - značná část jednání byla vedena ve třech pracovních podskupinách. Jednalo se o :

- 1) "Situace v oblasti S OPL, zvláštnosti, prognózy do dalšího období",
- 2) "Strategie boje - možnosti, společné postupy a společná opatření",
- 3) "Kriminalistická technika - možnosti využití".

S výsledky práce jednotlivých skupin je možno se seznámit přímo u pracovníka NPC.

SEMINÁŘ „NELEGÁLNÍ DROGY“

Miloš VANĚČEK

Ve dnech 10. – 14. prosince 2001 se konal ve Střední policejní škole MV v Praze seminář „NELEGÁLNÍ DROGY“. Lektory semináře byli francouzští policisté Dominique BOURDILLAT a Eric ABRAHAM. Jako posluchači byli pozváni posluchači a učitelé SPŠ MV v Praze a policisté z výkonu – pracovníci specializovaného týmu DROGY z Obvodní ředitelství PČR v Praze 8.

Na úvod semináře seznámili lektori přítomné se strukturou policie v boji proti drogám. Vedle takzvaných výkonných složek klade francouzská policie velký význam na prevenci a tak součástí policejní protidrogové jednotky v Paříži je 6 policistů, kteří se zabývají pouze prevencí. Podstatnou částí preventivní činností jsou besedy a přednášky, na kterých mladé lidi policisté seznamují s riziky, které sebou užívání drog nese.

Velikým rizikem pro policisty při každodenním výkonu služby je styk s narkomany. Tomu odpovídá i jejich vybavení. Mezi základní vybavení každého policisty patří takzvaný „balíček první pomoci“, kde jsou mimo jiné rukavice. O stupeň vyšší vybavení je v každém služebním vozidle a maximální vybavení ochrannými pomůckami je na každé policejní služebně. Speciální útvary jsou navíc vybaveny ochrannými obleky a maskami. Všichni policisté jsou očkováni proti hepatitidě.

V další části semináře již lektori seznamovali zejména studenty SPŠ MV s jednotlivými drogami včetně produkčních oblastí a tras dopravy. Drogová scéna byla samozřejmě orientována na Francii a tak byla odlišná od aktuální scény v ČR. Součástí přednášek byly i praktické ukázky postupu policistů při jednání s toxikomanem. Zde se projevila jednak nezkušenost studentů SPŠ a také odlišná legislativní úprava. Ve Francii je trestná i konzumace drog a tak policista zakročuje i proti osobě, která si drogu aplikuje. Proto byl pro francouzské policisty dost nepochopitelný postup našich policistů, kteří se v modelové situaci snažili toxikomana, který si na ulici nitrožilně aplikoval drogu, vyzvat aby svého jednání zanechal a opustil místo, kde si hrají děti. Ve Francii by byl okamžitě předveden. Tyto modelové situace se ukázaly jako velice vhodné doplnění celého přednáškového cyklu. Byly při nich bezezbytku využity zkušenosti policistů z terénu a to zejména ve vztahu k bezpečnosti policistu samých při jednání s toxikomanem. Zkušenosti francouzských kolegů svědčí o tom, že se často setkávají s agresivním jednáním toxikomanů. Jedná se zejména o útoky injekční jehlou a skrytými zbraněmi. Jako ukázku předvedli různé bodné zbraně ukryté v propisovacích tužkách. Závěr semináře tvořila přednáška o pašování drog a možnostech jejich úkrytu. Uvedli případy od využívání mrtvolek dětí po falešné sádrové obvazy a celou řadu dalších možností.

Přednášky týkající se drogové problematiky, přednášejí v současné době na většině SPŠ MV policisté z Národní protidrogové centrály. Poznatky z tohoto semináře zahrnou do přípravy jednotlivých hodin a budou s nimi seznamovat i další policisty.

PREKURZORY A POMOCNÉ LÁTKY IV.

mjr. PhDr.Saša HUBINOVÁ, mjr. PhDr. František DLOUHÝ

4. EFEDRIN

Jiný název :	například - alfa-hydroxy-beta-methylaminopropylbenzen, alfa-(methylamino)etyl-benzylalkohol
Molekulární vzorec :	C ₁₀ H ₁₆ NO
Molekulární hmotnost :	165,23
Bod tání :	40-42 C
Char.vlastnosti :	racemický efedrin a jeho chlorovodíkové a sirné soli jsou bílé krystaly; efedrin je voskovitá hydoskopická pevná látka, krystaly nebo granule s mýdlovým efektem; hydrochlorid a sulfát efedrinu jsou čtyřhranné kosočtverečné jehličky, na které působí světlo.
Nezákonné užití :	při výrobě metamfetaminu (pervitinu)
Zákonné užití :	při výrobě léků proti kašli a nachlazení
Výrobní proces :	efedrin se může extrahovat z některých druhů rostlin rodu Ephedra; synteticky se vyrábí fermentací směsi benzaldehydu a melasy, následnou dehydrogenací v methylaminovém roztoku (tzv. Meuberyho proces); efedrin může být syntetizován katalickou hydrigenací 1fenyl - 2 - metyl aminopropanonu.
Upozornění :	inhalace nebo požití této látky je zdraví škodlivé; jednorázový nebo opakovaný styk může způsobit velké poškození organismu
Opatření :	- ukládat v dobře uzavřené nádobě chráněné proti světlu - pracovat s ochrannými pomůckami (brýle, respirátor, rukavice..) - zamezit kontaktu s pokožkou a očima
Výrobci :	Česká republika : ICN (dříve VÚAB) Roztoky u Prahy 160.000 kg/rok Evropa : SRN Asie : Čína, Indie, Japonsko
První pomoc :	- při potřísnění omýt proudem vody - při zasažení očí okamžitě vypláchnout proudem vody - při požití vypít větší množství vody - ve všech případech vyhledat následně lékaře

5. PSEUDOEFEDRIN

Jiný název :	například - alfa-hydroxy-beta-methylaminopropylbenzen, alfa-/1-(methylamino)etyl/benzyl alkohol
Molekulární vzorec :	C ₁₀ H ₁₅ NO
Molekulární hmotnost :	165,23
Bod tání :	117 - 119 C
Char.vlastnosti :	zásady a soli (chloridy a sulfáty) jsou krystalické látky
Nezákonné užití :	při výrobě metamfetaminu (pervitinu)
Zákonné užití :	při výrobě léků proti kašli a nachlazení
Výrobní proces :	pseudoefedrin se může extrahovat z některých druhů rostlin rodu Ephedra; synteticky z efedrinu

Upozornění :	inhalace nebo požití této látky je zdraví škodlivé; jednorázový nebo opakovaný styk může způsobit velké poškození organismu
Opatření :	- ukládat v dobře uzavřené nádobě chráněné proti světlu - pracovat s ochrannými pomůckami (brýle, respirátor, rukavice..) - zamezit kontaktu s pokožkou a očima
Výrobci :	Česká republika : nevyrábí se Evropa : SRN Asie : Čína, Indie, Japonsko, Hong Kong Amerika : USA
První pomoc :	- při potřísnění omýt proudem vody - při zasažení očí okamžitě vypláchnout proudem vody - při požití vypít větší množství vody - ve všech případech vyhledat následně lékaře

6. NOREFEDRIN

Jiný název :	například - fenyl propanol amin alfa-(aminoetyl)benzenmetanol
Molekulární vzorec :	C ₉ H ₁₃ NO
Molekulární hmotnost :	151,18
Bod tání :	194 C
Char.vlastnosti :	krystalický materiál se zápachem podobným kyselině benzoové, dostupný je jako hydrochloridová sůl
Nezákonné užití :	při výrobě amfetaminu
Zákonné užití :	v přípravcích používaných jako vasokonstriktory při odsávání krve ze sliznic;
Výrobní proces :	reakce propiofenonu s alkylnitrátem a následná katalycká hydrogenace (paládium nebo platina)
Upozornění :	inhalace nebo požití této látky je zdraví škodlivé; jednorázový nebo opakovaný styk může způsobit velké poškození organismu
Opatření :	- ukládat v dobře uzavřené nádobě chráněné proti světlu - pracovat s ochrannými pomůckami (brýle, respirátor, rukavice..) - zamezit kontaktu s pokožkou a očima
Výrobci :	Česká republika : nevyrábí se Evropa : SRN Asie : Japonsko, Taiwan Amerika : USA
První pomoc :	- při potřísnění omýt proudem vody - při zasažení očí okamžitě vypláchnout proudem vody - při požití vypít větší množství vody - ve všech případech vyhledat následně lékaře
Kontrola :	norefedrin zařazen na seznam prekurzorů novelizací zák.167/98Sb. v březnu 2001 (viz. zákon 57/2001Sb.)

GHB GAMMA HYDROXYBUTYROL

Dne 24.10.2001 byl zákonem č. 407/2001 Sb. novelizován zákon č. 167/1998 Sb o návykových látkách. Novelizace se mimo jiné týkala i zařazení 4-MTA do Přílohy č.4, 2C-B do Přílohy č.5 a GHB do Přílohy č.7 uvedeného zákona. Z tohoto důvodu vás chceme seznámit v tomto čísle Bulletinu s látkou GHB.

GHB je znám pod těmito chemickými názvy - *kyselina 4-hydroxybutanová, gamma hydroxybutyrol*, a pod uživatelskými přezdívkami - *GHB, liquid X* (tekutá extáze), *GOOP* (prase, čuně), *Georgia Home Boy* (krajan z Georgie), *Soap* (mýdlo).

GHB je depresant působící na centrální nervovou soustavu. Je zneužíván k vyvolávání euforických a halucinogenních stavů a dále jako "spouštěč" růstového hormonu za účelem svalové stimulace. GHB může způsobit otupělost, netečnost, vyvolat závratě, nucení ke zvracení, falešné vizuální vjemy, bezvědomí, záchvaty, vážné dýchací problémy a koma. Předávkovaným uživatelům se obvykle musí poskytnou okamžitá lékařská pomoc a to včetně intenzivní lékařské péče z důvodu akutního nebezpečí vážných dýchacích potíží a komatu.

Prekurzorem k výrobě GHB je chemikálie **GBL** - chemický název *gammabutyrolakton*. Tato chemikálie je legálně používána jako průmyslové rozpouštědlo, např. v ČR je používána jako výchozí surovina při výrobě přípravku na odstraňování "sgrafiti" z fasád budov apod. GBL je v ČR volně prodejnou chemikálií nepodléhající žádné kontrole.

GHB je vyráběn v ilegální laboratořích za použití relativně jednoduchých syntéz a snadno dostupných a laciných vstupních chemikálií. GHB je znám ve formě čiré tekutiny, občas ve formě bílé krystalické látky. Zabavené vzorky GHB byly ukrývány v lahvích od minerální vody, limonád nebo od ústní vody. Jsou známy případy, kdy GHB byl obarven potravinářským barvivem a dochucen.

GHB vyvolává u uživatelů pocit euforie a intoxikace, občas je míchán s alkoholem za účelem zvýšení jeho účinku. Výsledkem takového užití jsou již zmíněné dýchací potíže a koma. GHB se podává ve formě tekutiny, nejčastější odměrkou pro uživatelskou dávku je víčko od plastické láhve či kávová lžička. Účinky GHB nastupují po 15 až 30 minutách a trvají 3 až 6 hodin.

Uživateli GHB jsou především studenti středních a vysokých škol, je oblíbenou drogou při tzv. rave-parties (divoké večírky) a v nočních klubech, kde je podáván v tzv. "smart-drinks" (chytré nápoje). Oblíben je i mezi kulturisty pro svůj anabolický efekt. V USA bylo zaznamenáno mnoho případů znásilnění pod vlivem GHB. Do České republiky byl GHB "importován" americkými občany.

VÝVOJ PSYCHIATRIE V DĚJINÁCH V.

Miloš VANĚČEK

SOUDNÍ PSYCHIATRIE

Dávné počátky

Zdá se, že určité formy duševního onemocnění nebo výrazného mentálního defektu byly v některých společnostech odpradáвна shledávány jako dostatečné důkazy nesvéprávnosti a neodpovědnosti dotyčného člověka před zákony. V římském právu to bylo vytyčeno poměrně jasně. Pomatená a šílená osoba, nepřičetný jedinec, vyšinutá osobnost, které se nedostává svobodná vůle, tudíž není schopná uskutečnit záměrný čin, je zbavena občanských práv, povinností a tudíž i odpovědnosti. Nejen jako fyzická osoba je omezena. I všechny jí jinak příslušející legální akty, stejně jako její majetek, jsou převedeny pod kontrolu kurátora, který vykonává příslušný dohled. Jedna poznámka v římském právu není bez zajímavosti, omezení se vztahuje pouze na dobu trvání pomatenosti, v lucidních intervalech je nutno takového jedince pokládat za dostatečně svéprávného a role kurátora musí končit.

O náznaku, jak včlenit forenzně-psychiatrické hledisko do ústavy státu, pojednává Platón v zákonech a Republice: ideální stát by měl ve svých zákonech pamatovat na problém trestní odpovědnosti šilenců, lykantropů, lunatiků a pomatenců.

O Hippokratovi se vypráví, že před soudem předestřel jakýsi první soudně-psychiatrický posudek v dějinách lékařství. Jedna žena byla obžalovaná ze zločinu mísení ras, protože jako středomořská běloška porodila dítě s výrazně tmavou, etiopskou pletí. To mohlo zkomplikovat všechny budoucí legislativní akty. Hippokrates pozvaný před soud prohlásil, že žena byla tak hluboce okouzlena pohledem na etiopské otroky, že pouhá síla obrazotvornosti mohla ovlivnit barvu potomka.

Středověká praxe.

Soudní psychiatrie se ve středověku většinou omezovala na majetek šílených a pomatěných osob. V Evropě platila zásada, že peníze, nemovitosti i zboží idiotů, lunatiků, bláznů, šilenců a pomatenců propadají ve prospěch královské koruny. Tak zněl například edikt anglického krále Edwarda II. (De Prerogativa Regis) z roku 1321.

Johann Weyer, autor slavné práce O úkladech démonů, byl zřejmě prvním legendárním lékařem a filozofem, který se postavil na obhajobu duševně nemocných před zákonem. Požadoval rozlišovat dokonalou, zdravou a nemocnou vůli u lidí, kteří jsou duševně narušení, pomatení. Neplatí to u případů evidentně prokázaného čarodějnictví a kouzelnictví černé magie.

Proti Weyerovi se ovšem zvedla zdrcující kritika a jeho dílo bylo zařazeno na seznam zakázaných knih. Ať tomu bylo jakkoliv, **princip oslabené vůle** představoval jedno z prvních soudně-psychiatrických hledisek.

Jean Bodin (1530-1596), právník u Toulouse, který ve svém pojednání Démonománie (1580) rozebírá tehdejší soudně-psychiatrickou praxi, podrobuje ostré kritice Weyerovy Úklady démonů. Zákon musí být stanoven tak, aby se údernost satanských jednotek zmenšila co nejvíce. Zákon prostě nemůže přihlížet k iracionálním názorům takzvané lékařské vědy. Nelze přihlížet k šílenství a pomatenosti jako polehčující nebo dokonce osvobozující okolnosti...pak bychom mohli všechny zločince omlouvat...jak jinak bychom mohli zlé a temné síly v lidech potrestat?

Všechny Weyerovy argumenty, které přesahují až k lékařsko-právním problémům, jsou podle Bodina pouhé „dialektické inkongruence“: to znamená, že co není prokázané ve skutečnosti, může být prokázáno právníky. Toto pravidlo „mutatis mutandis“ je obsaženo

v zamlčené podobě v trestních řádech dodnes. Projevuje se občas v diferenciaci mezi lékařsky a právnícky vymezenou nesvéprávností, nepřičetností (tj. duševní poruchou). Například obhajoba pachatele vraždy poukazem na jeho duševní nemoc může být posuzována diferencovaně: obžalovaný bude legálně zdravý, tj. trestně odpovědný, i když je ve skutečnosti lékařsky nemocný, tj. zbaven trestní odpovědnosti

Anglické právo bylo pravděpodobně progresivní již v době, kdy jiné části byly ponořeny do strnulé středověké ideologie. Již roku 1505 jsou zaznamenány případy, kdy porota shledala obžalovaného natolik duševně poškozeným, že nevynesla rouzsudek, ale postoupila případ králi k rozhodnutí.

Vyplývalo to z prastarého keltského zvyku, že v případech zjevného šílenství nemá nikdo právo nikoho soudit.

V polovině 17. století se v soudní psychiatrii ustálila praxe, řízená principem *non compos mentis*.

Tento princip podrobněji rozebírá D. Coke, doktor všekerého lékařství i doktor obojího práva: podmínky vymezující možnost obhajoby poukazem na duševní chorobu jsou čtyři:

- ❖ Idiotia, což je duševní zmrzačenost od narození,
- ❖ Nemoc, hluboký zármutek nebo nějaká zlá nehoda, která způsobí ztrátu paměti a rozumu,
- ❖ Lunatismus, tj. podmínka, kdy rozum občas chybí „*aliquando gaudet lucidi intervalis*“, a proto je duševní stav označován za „*noncompos mentis*“ až do té doby, dokud nebožák znovu nenabude rozum,
- ❖ Zaslepený akt, kdy je člověk ubaven rozumu a paměti, když například upadne do stavu těžké opilosti,

Na počátku 18. století vychází v Anglii významný spis pro dějiny soudní psychiatrie, tzv. **History of the Pleas of the Crown**, v němž jeho autor autor J. Hale v plné naléhavosti znovu vyvolal problém trestní odpovědnosti šilenců a pomatených osob. Říká: „Pouze absolutní šílenství, absolutní ztráta paměti může definovat šíleného člověka“.

Pojetí šílenství (duševní poruchy), které mohlo mít legální význam pro soudní řízení v druhé polovině 18. století, bylo značně restriktivní. Pouze ti obžalovaní, kteří prokazatelně trpěli naprostou ztrátou paměti, usuzovaných schopností, kteří byli totálně šílení, mohli být shledáni neodpovědnými za své činy a zbaveni trestu.

18. století vymezovalo problém šílenství (stále ještě neexistuje pojem „duševní nemoc“ ani pojem psychiatrie) ve vztahu k trestnímu zákonu především zaváděním dichotomického (dichotomie dvojčlennost; dělení na dvě části, třídění do dvou skupin, též větvení) pojmu **úplného a částečného šílenství**.

To ovšem způsobilo ještě větší zmatek v již tak dost nepřehledné situaci forenzní psychiatrie. A tak soudní praxe spočívala v tom, že když bylo zjištěno „úplné šílenství“, byl obžalovaný zbaven trestní odpovědnosti. Zbyl ovšem problém, co s takovým člověkem, který spáchal závažný trestný čin – učinil to však ve stavu naprostého a úplného šílenství. Proto se začal rodit velmi závažný pojem **nebezpečného jedince**, pojem, který ovládne zcela myšlení 19. století a který bude determinovat veškeré uvažování o problému.

19. století proběhlo ve znamení pozvolného přesunu z pouhého „popisu šílenství“ k teoretičtější abstrakci „duševní nemoci“. Z tohoto období je nápadný nedostatek přesnějších termínů a žargon téměř esoterní. Mnohokrát stačil u soudu pouhý popis bizarního jednání, aby lékař konstatoval duševní poškození a pomatení. Ať je tomu jakkoliv, v průběhu 19. století tak vstupuje odborný lékař – psychiatr – do soudní síně s úkolem posuzovat mentální přičetnost a trestní odpovědnost pachatele z medicínského hlediska. Další významnou změnou v soudní praxi posuzující mentální stav pachatelů bylo v druhé polovině 19. století

zavedení pojmu blud. Znamená to, že trestný čin mohl být i racionálně naplánován, uskutečněn při plném vědomí, ale přitom mohl být důsledkem šílenství, duševní choroby. Obžalovaný může být obětí bludného systému svých představ. Diagnóza bludného myšlení jako suverénního znaku duševní choroby, díky níž může být obžalovaný zproštěn viny, byla určujícím motivem soudní psychiatrie v 19. století.

Rakousko - Uhersko

Hrdelní řád Josef I. z roku 1707 exkulpuje pachatele úplně zbavené rozumu a mírní trest pachatelů zbavených rozumu jen částečně. V Constitutio criminalis Teresiana z roku 1768 se jako chorobné stavy vedoucí k exkulpaci nebo zmírnění trestu uvádějí melancholie, těžké afekty, těžká opilost, náměsíčnictví, delikt provedený ve spánku, hluchota a hluchoněmlost, neboť „takto postižení jedinci postrádají rozumu a vůle a nejsou tudíž způsobilí ke zločinu“. Rakouský Všeobecný zákoník občanský z roku 1811 uvádí (cit. Podle Chodury): „Zuřiví, šílení a blbí a nedospělí nejsou sto zříditi platnou smlouvu manželskou. O rozluku manželství žalovati lze: pro trvale nebo periodicky probíhající chorobu duševní, která trvá tři léta, pro těžkou duševní degeneraci vrozenou nebo získanou,.. pro padoucí nemoc trvající aspoň rok s nejméně šesti záchvaty v roce nebo s přidruženou duševní chorobou... Za šíleného nebo blbého lze mít jen toho, kdo byl za takové soudně prohlášen po zevrubném vyšetření jeho chování a po vyslechnutí lékařů soudem k tomu povolanych...“

Trestní řád z roku 1873. (zák. č. 119 z 23. května 1873)

HLAVA JEDENÁCTÁ

O ohledání a znalcích

III. Řízení při pochybnostech o duševních poruchách nebo o přičetnosti

§ 134 – vzniknou-li pochybnosti o tom, má-li obviněný užívání rozumu aneb trpí-li poruchou duševní, jíž by mohla býti jeho přičetnost vyloučena, má se vždy dáti vyšetřiti jeho duševní stav dvěma lékaři.

Tito lékaři mají podati zprávu o výsledcích svého pozorování, sestaviti všechny skutečnosti významné pro posouzení, jaký jest duševní stav obviněného, zkoumati jejich význam jak o sobě, tak v jich souvislosti, a mají-li za to, že tu jest duševní porucha, určiti povahu nemoci, druh a stupeň její a vysloviti se jak podle spisů, tak podle vlastního pozorování o vlivu, jež nemoc měla a ještě má na představy, pudý a jednání obviněného, a zda a pokud tento zakalený stav duševní tu byl v době činu.

Řád o zbavení svéprávnosti (číslo 207 z 28. června 1916)

Oddíl I.

Všeobecná ustanovení

Zbavení svéprávnosti

§ 1

1. Osoby věku přes sedm let, jež pro duševní chorobu nebo slabomyslnost jsou nezpůsobilé, aby své záležitosti samy obstarávaly mohou býti úplně zbaveny svéprávnosti.

2. Zletilé osoby, jež nejsou sice nezpůsobilé, aby své záležitosti samy obstarávaly, potřebují však pro duševní chorobu nebo slabomyslnost k řádnému obstarávání svých záležitosti zastávce, mohou býti částečně zbaveny svéprávnosti.

§2

Zletilí mohou dále býti částečně zbaveni svéprávnosti:

1. když marnotratností sebe nebo svou rodinu vydávají v nebezpečí nouze
2. když pro navyklé zneužívání alkoholu (opilství), nebo nervových jedů sebe nebo svou rodinu vydávají v nebezpečí nouze, nebo ohrožují bezpečnost jiných, nebo potřebují zastance k řádnému obstarávání svých záležitostí.

Oddíl IV

O řízení za příčinou zbavení svéprávnosti

Hlava I.

Řízení až do zbavení svéprávnosti

Jak se řízení zahajuje

§ 25

Že se kdo zbavuje svéprávnosti pro choromyslnost nebo slabamyslnost, vyřkne se k návrhu nebo z úřední moci – že se kdo svéprávnosti zbavuje pro marnotratnictví, pijáctví nebo zneužívání nervových jedů, vyřkne se jen k návrhu.

§ 26

1. Učiniti návrh na zbavení svéprávnosti jsou oprávněni: manžel, pokud manželství není rozvedeno, dále osoby s tím, jenž má býti svéprávnosti zbaven, ve vzestupné nebo sestupné linii příbuzné nebo sešvakřené, nebo v pobočné linii až do čtvrtého stupně příbuzné, nebo v druhém stupni sešvakřené, dále nemanželští rodiče a děti žijící ve společné domácnosti s osobou, jež má býti svéprávnosti zbavena, jakož i zákonný zástupce její.
2. Zbavení svéprávnosti pro choromyslnost neb slabomyslnost, pro pijáctví nebo zneužití nervových jedů může kromě toho, vyžaduje-li toho veřejný zájem a obzvláště, je-li tu zřejmé nebezpečí, že chorý by mohl ohrožovati jiné, navrhnouti státní zástupce u sborového soudu první instance, v jehož obvodu se nalézá příslušný soud.
3. Návrh na zbavení svéprávnosti pro marnotratnost, pijáctví nebo zneužívání nervových jedů může učiniti také starosta obce pobytu a obce domovské, jakož i starosta svazu, povolaného k zaopatření chudinskému, nebo veřejné organizace jinak povolané k péči o chudinství

Vysvětlivky k řádu o zbavení svéprávnosti

(věstník ministerstva spravedlnosti ze dne 3.července 1916, číslo XIII)

A) úvodní poznámky

Důležitou změnou je to, že státnímu zástupci přiznává se právo, aby navrhl zbavení svéprávnosti pro opilství nebo zneužívání nervových jedů, když toho veřejný zájem žádá a zvláště, když tu zřejmě jest nebezpečí, že by nemocný mohl jiné ohroziti (§26, odst.2). S tím souvisí, že řád připouští zbavení svéprávnosti pro opilství nebo zneužívání nervových jedů nejen tehdy, když osoba, mající býti svéprávnosti zbavena, sebe nebo svou rodinu v nebezpečí nouze vydává, nebo zastance k řádnému opatření svých záležitostí potřebuje – nýbrž i tehdy, když tím ohrožuje bezpečnost jiných.

Pijáctví – a totéž platí i o zneužívání nervových jedů, ačkoli toho není tak rozšířeno jako ono – patří k nejhorším zlům naší doby. Jest hlavním původcem přibývajících duševních poruch, kriminality, rozpadu jmění, rušení míru v rodině a ve společnosti, politování hodná příčina duševní i tělesné méněcennosti potomstva a jejího mravního úpadku.

I. oddíl

B. Všeobecná ustanovení

a) zbavení svéprávnosti (§§ 1-7)

Aby také navyklé zneužívání alkoholu (píjáctví) nebo nervových jedů bylo jako důvod zbavení svéprávnosti uplatněno, k tomu vedla tato úvaha:

Píjáctví jest zlo, provázené nejhoršími následky pro zdraví a blahobyt širokých vrstev obyvatelstva. Je to vlastně nemoc, záležející buď v úplném nedostatku, nebo v obsáhlém snížení schopnosti odporu proti svodům požitku alkoholu, v protisociálních pudech, ve zmenšení nebo úplném uhasnutí ovládnutí se až k slabosti vůle, bezzájemnost a otupělost ducha provázená dráždivostí, násilností a brutálností. Zmenšení zodpovědnosti, spojené se stavem opilosti, vede k vážným nebezpečím pro opilce sama i pro společnost.

Tytéž následky, jako opilství, může přivoditi navyklé zneužívání nervových jedů (morfia, éteru, opia, kokainu aj.). Dle posudku nejvyšší zdravotní rady byla tu tedy stejná ochranná opatření jako při píjáctví učiněna.

Výnos ministerstva spravedlnosti ze dne 14. července 1916 č. 25 k zavedení řádu o zbavení svéprávnosti.

Soudům a státním zastupitelstvím

3. Při částečném zbavení svéprávnosti pro píjáctví nebo zneužívání nervových jedů bude zpravidla nutno, aby opatrovnícký soud vyhradil zastanci nakládati s tím, co svéprávnosti zbavený svou pílí si zaslouží, aby mu tím způsobem odňal prostředky, opatřiti si dle libosti alkohol mnebo nervové jedy.

Příklady a tiskopisy.

Číslo 22

Nařízení

aby vyšetřovaný podrobil se pozorování

v ústavu

(§ 34 řádu)

Č.j. L 42/16

U s n e s e n í

Nařizuje se, aby Richard Alotti, herec v Liberci, bytem v Rybní ul.č. 16 podrobil se lékařskému pozorování na tři měsíce v léčebném ústavu ve Velešlavíně.

Richard Alotti nechť dostaví se nejdéle do 1. listopadu 1916 do tohoto ústavu, jinak by byl k tomu donucen.

O d ů v o d n ě n í:

Karel Alotti, obchodník v Liberci, Rybní ul.č. 16 navrhl, aby jeho syn byl částečně zbaven svéprávnosti pro navyklé zneužívání nervových jedů, poněvadž syn od svého pobytu v Marseilu r. 1912 navykl si kouřiti opium, také morfium si vstřikuje a tím tělesně tak schází, že pozbyl zaměstnání jako herec u městského divadla v Liberci a sebe i svou rodinu nebezpečí nouze vydal.

Richard Alotti udává, že od roku 1914 již zmíněných jedů nepoužívá. Připustil, že tělesně schází, ale důvod toho prý jest dědičnost. Odepřel, aby byl lékařsky zjištěn jeho stav pozorováním v léčebném ústavu.

Manželka jeho Nora potvrdila, že se až do poslední doby stýkal s osobami o nichž je

známo, že jsou kuřáky opia, často býval po několik dní z domova vzdálen a vracel se pak vysílen a ochablý domů. Potom si vstříkoval morfium.

Při soudní lékařské prohlídce dne 2. října 1916 zjistil soudní lékař dr. Rudolf Ebeling u jmenovaného povšechnou slabost nervů a stopy po píchnutí morfiové stříkačky na obou rukách. Tato nervová slabost má příčinu ve zneužívání nervových jedů a mohla by mít za následek duševní chorobu. Pro spolehlivé zjištění těchto okolností jest nutno delší lékařské pozorování v léčebném ústavu, které lze beze škody pro R. A. provést.

Na základě toho má soud za to, že jest tu odůvodněno podezření zneužívání nervových jedů a ježto delší pozorování vyšetřovaného v léčebném ústavu jeví se nutným a nebude mu ke škodě. R. A. nyní jest bez zaměstnání a otec jeho zavázal se útraty jeho léčení hraditi, jest nutno zmíněné umístění jeho v léčebném ústavu naříditi.

Okresní soud v Liberci, odd. VI
dne 5. září 1916

Podpis:

Doručí se : 1. Richardu Alotti k vlastním rukám (s poučením)
2. Karlu Alotti (s poučením)
3. ředitelství ústavu ve Veleslavíně se žádostí za sdělení, jakmile R. A. se tam do léčení dostaví

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení má navrhovatel, vyšetřovaný nebo jeho zástupce právo stížnosti ke krajskému soudu v Liberci, kterou jest v konečné lhůtě 14 dnů u zdejšího soudu podati.

Literatura :

Michal ČERNOUŠEK: Šílenství v zrcadle dějin, Grada Avicenum 1994,
ISBN 80-7169-086-4

Kolektiv autorů: Soudní lékařství, Grada Avicenum 1999, ISBN 80-7169-728-1

Řád o zbavení svéprávnosti – zákon ze dne 28. června 1916 čís. 207 ř.z. s dodatky v úpravě
Dr. Antonína Pařízka, Mladá Boleslav 1924

VÝCVIK PSŮ SPECIALISTŮ U POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

pplk. Ladislav ŠINGOVSKÝ

Specializace služebních psů u Policie České republiky vychází z bezpečnostní problematiky, kriminality a nápadu trestné činnosti v našem státě.

S ohledem na potřeby výkonu služby na speciální pachové práce máme tyto kategorie specialistů :

- psi na vyhledávání výbušnin
- psi na vyhledávání drog
- psi na vyhledávání zbraní
- psi na vyhledávání osob ukrytých v dopravních prostředcích
- psi na vyhledávání mrtvol
- psi na metodu pachové identifikace osob a věcí

U Policie ČR je v současné době vycvičených a pro praktický výkon služby připravených celkem 114 služebních psů.

Výcvik psovodů a psů na speciální pachové práce je zaměřen tak, aby psovodi se psy byli schopni vyhledávat různé látky (drogy, výbušniny), zbraně, ukryté osoby v dopravních prostředcích, mrtvoly a podílet se tak na objasňování kriminálních případů souvisejících s drogami, výbušninami a zbraněmi.

Využívání těchto psů je profesionální, samostatné a efektivní za různých podmínek a v souladu s zákonem. Vyhledávání se provádí v terénu, objektech, v dopravních prostředcích i zavazadlech.

Psi specialisté na metodu pachové identifikace se v České republice cvičí a jsou využívány pod roku 1975. Tito psi pracují za standardních podmínek na pracovištích metody pachové identifikace. Ostatní specializace psů jsou o něco mladší než metoda pachové identifikace.

Psovodi se psy specialisty jsou zařazeni u Správ krajů Policie České republiky. Jejich počet je daný potřebami výkonu služby – tedy problematikou na území kraje.

Psi se speciálně zaměřeným výcvikem na speciální pachové práce se cvičí v kurzech ve výcvikovém středisku Odboru služební kynologie a hipologie Policejního prezidia v Býchorech, okres Kolín. Organizují se tyto typy kurzů:

- základní kurz (10 týdnů) - *pro psovody, kteří začínají na speciálních pachových pracích. Atest nemá psovod ani pes.*
- doškolovací kurz (8 týdnů) – *je určen pro psovody, kteří již v dřívější době absolvovali základní kurz na speciálky (mají atest) a mají přiděleného nového, nevycvičeného psa (bez atestu).*
- kondiční kurz (2 týdny) – *je určen pro obhajobu kategorie praktického použití – atestaci. Atestace má platnost 1 rok.*

Pro jednotlivé typy kurzů jsou zpracovány tematické plány. Tematický plán stanoví délku kurzu, náplň, osnovu a rozsah výuky a výcviku a tematický úkol (co musí psovod a co musí umět pes na konci kurzu).

Pro udržení stupně vycvičenosti psů specialistů je na útvarech, kde je pes zařazen, prováděn pokračovací výcvik v rozsahu 12 hodin týdně. Každý rok se organizují soutěže psovodů po jednotlivých specializacích. Jsou organizovány na úrovni Správ krajů P ČR, policejního prezidia i mezinárodní úrovni.

Policejní prezidium ČR uspořádalo ve Výcvikovém středisku psovodů a služebních psů mistrovství Evropy policejních psů ve vyhledávání drog a ve vyhledávání výbušnin.

Soutěže s mezinárodní účastí organizují také Slovensko a Maďarsko. S těmito státy máme v oblasti služební kynologie velmi dobrou a plodnou spolupráci.

Psí specialisté jsou přezkušováni z jednotlivých disciplín a hodnocení dle Zkušebního řádu pro přezkušování služebních psů Policie České republiky. Zkušební řád stanovuje zásady pro hodnocení výkonů služebních psů Policie ČR. Jeho účelem je sjednotit a upřesnit systém posuzování vycvičenosti, konkrétně specifikovat každý cvik a disciplínu i jednotlivé chyby a stanovit bodové ztráty za nepřesné provedení cviku.

Výcvik psovodů i psů provádí instruktoři a metodici výcviku, kteří se rekrutují z klasické kynologie, mají dlouholeté a bohaté zkušenosti z výcviku psů.

U disciplíny poslušnosti je kladen důraz na cviky týkající se základní ovladatelnosti, cviky související s překonáváním přírodních překážek a obratnosti psa a cviky související s působením rušivých vlivů okolního prostředí na psa. Pokud jde o speciální pachové práce se při výkonu psa přihlíží k zájmu o práci, samostatnosti, systematickosti a přesnosti práce, vytrvalosti a zejména spolehlivosti práce.

Při vyhledávání se stanovuje prostor a čas na vyhledávání. Čas se stanovuje podle složitosti a náročnosti daného úkolu. Pes musí pracovat samostatně a systematicky, nalézt ukrytý vzorek ve stanoveném čase a místo nálezů co nejbližší u zdroje pachu označit. Při vyhledávání výbušnin nesmí jít s výbušninou do kontaktu, atakovat ji. Prohledává-li se terén, je pro každého psa určen prostor k prohledání o rozměrech 50x50 metrů.

Prohlídka objektu (budovy) se provádí zvenčí nebo uvnitř bez rozdílu účelu užívání (administrativní budova, škola, ubytovna, nemocnice, dílny, sklady....). Prohledávají-li se místnosti, musí mít každý psovod dvě místnosti.

Prohlídkou dopravních prostředků se rozumí osobní nebo nákladní auto, prostředky hromadné dopravy (autobus, železniční vagón, tramvaj, letadlo). Pokud jde o osobní a nákladní motorová vozidla musí psovod se psem prohledat ve stanoveném čase nejméně minimálně 2 vozidla.

Prohlídka zavazadel spočívá v prověření tašek, kufříků, kufrů, krabic, balíků nebo různých beden. U tohoto výcviku se nestanovuje čas na prohlídku, ale počítají se pokusy, to znamená prohledání zavazadel uložených v řadě tam a zpět.

Pokud jde o metodu pachové identifikace, vycházíme z poznání, že každý člověk je nositelem individuálního pachu, který zanechává neúmyslně na místech pohybu, pobytu nebo doteku.

Pracoviště metody pachové identifikace je zřízeno na každé Správě kraje Policie ČR. Je celkem osm pracovišť, na kterých pracuje 17 psovodů specialistů s 34 psy. Tato pracoviště zpracují ročně tisíce případů. Metoda je efektivní a značnou měrou se podílí na objasňování trestné činnosti. Proto je uznávaným prostředkem kriminalistické taktiky. Nejvíce je využívána Kriminálním úřadem (službou kriminální policie a vyšetřování).

Psi na speciální pachové práce se cvičí podle metodiky zpracované podle jednotlivých specializací. Metodiky zpracovávají pracovníci výcvikového střediska na základě zkušeností z vlastního praktického výcviku psů. V našem výcvikovém středisku se cvičí psi na speciální pachové práce i pro Vězeňskou službu a Armádu České republiky. Naše metody výcviku jsou efektivní. Za osm až deset týdnů vycvičíme psa tak, že je schopen splnit stanovený úkol a složit zkoušku. Ve druhé polovině kurzu již vyjíždějí psovodi se psy vyhledávat do věznic, vojenských útvarů, internátů a škol. Po skončení kurzu jsou ihned upotřebitelní ve výkonu služby.

S výcvikem psů se začíná po jeho výběru co nejdříve. Podle našich zkušeností je nejefektivnější začít výcvik se psem minimálně jeden rok starým, u kterého již můžeme posoudit jeho vlohy pro práci. Vybíráme psy temperamentní a s vyrovnanou povahou. Nejlepší předpoklady má pes žravý, nebojácný, se zájmem o aport (u drog a zbraní může být až naruživý aportér), bez reakce na prostředí, s dobrou orientací v cizím prostředí, který

využívá nosu a je lhostejný ke střelbě, osobám, dopravním prostředkům, hluku a různým rušivým vlivům. Nesmí reagovat na zvěř! Než se začne se speciálním výcvikem, musí mít pes základní ovladatelnost.

Metoda výcviku se volí individuálně, „aby byla psovi ušitá na míru“. Používáme tři základní metody :

- metoda chuťově-dráždivá
- metoda kořistnického pudu
- metoda kombinovaná (pamlsek-aport nebo aport-pamlsek)

Každá metoda má několik fází. K další fázi výcviku přistupujeme až tehdy, když je perfektně zvládnutá předcházející fáze výcviku. S každou metodou pracujeme velmi citlivě. Nejlepší výsledky – nejrychlejší postup při výcviku a tím i kratší doba trvání kurzu je při použití kombinované metody. Chuťově-dráždivá metoda má své nevýhody, že nejde při výcviku úplně a u všech psů uplatnit. Když pes nechce potravu tak není motivovatelný. V konečné fázi a praxi pak je i problém jeho upotřebitelnosti. Pes je na policejním útvaru nakrmen a pak je povolán na případ. Když je výcvik důsledně fixován na potravu, tento pes po nakrmení nepracuje. U metody kořistnického pudu může snadno dojít k předráždění psa. Metoda je spojená se snahou psa, ukrytý vzorek vždy ukořistit. U vyhledávání výbušnin pak i v konečné fázi může docházet ke kontaktování (atakování) výbušniny.

Odhalování a objasňování trestné činnosti tvoří vedle prevence hlavní náplň činnosti policie. Při této činnosti se aplikují a využívají metody a jim odpovídající postupy, prostředky a operace vypracované kriminalistikou, která zaujímá hlavní místo v boji proti kriminalitě. Naše pozornost směřuje do zefektivňování práce Policie ČR a tedy i všech prostředků služební kynologie v boji proti kriminalitě a organizovanému zločinu. To vyžaduje od nás hledat nové progresivní metody i nové možnosti využívání služebních psů.

Možnosti využití služebních psů jsou dané specifikou náplně jejich činnosti, ale do jisté míry mohou být závislé od jiných okolností jako je druh trestné činnosti a v současné době zejména charakter pachatele nebo skupiny pachatelů.

Po uskutečněných společenských změnách a zrušení vnitřních hranic mezi státy Evropské unie dosáhlo užívání a pašování drog, páchání trestné činnosti za použití zbraní a výbušnin a terorismus téměř na celém světě takový rozsah, že postupně překovává jakoukoli představu. Denně tak umírají muži, ženy i děti.

Nárůst šíření drog, organizovaného zločinu a terorismu si vyžadují pozornost nejenom uvnitř jednotlivých států, ale nezbytnou mezinárodní spolupráci. Speciální kynologie Policie ČR dělá vše proto, aby mohla být rovnocenným partnerem a přínosem pro tuto spolupráci.

STŘÍBRNÝ KRUH

zpravodaj o prevenci kriminality - informace, rady a
zajímavosti

vybrané články pro Bulletin NPDC

Občanské sdružení Stříbrný kruh
vydavatel zpravodaje o prevenci kriminality
V Remízku 1046
152 00 Praha 5-Barrandov
tel.: 02/51 81 05 84
fax: 02/51 81 05 85
email: redakce@stribrnykruh.cz

internetové stránky o prevenci kriminality:

www.stribrnykruh.cz

nebo

www.prevence-kriminality.cz

JAK DLOUHO BUDE SPOLEČNOST VE SVÝCH POSTOJÍCH A ZÁKONECH DOSPÍVAT?

JUDr. Miloslav BORNÍK

Na problematiku drog lze pohlížet z mnoha hledisek. Některými z nich jsme se již v předešlých článcích zabývali. Podívejme se nyní na tuto problematiku z hlediska výrobců, přepravců a dealerů. Je samozřejmě jasné, že ti se drogami zabývají proto, že na obchodování s nimi lze vydělat. V knize „Drogy, peníze a zbraně“ od autora Alaina Labrousse jsem si přečetl, že výrobní cena například 1kg bílého heroinu je 1500 amerických dolarů. Jeho prodej v malém v Evropě vynese 150 až 200 tis. dolarů. Obdobné je to i s ostatními drogami. V některých státech tvoří tzv. „černá ekonomika“ - tedy peníze z drog - značný podíl státního rozpočtu. Takto získané peníze jsou investovány do stavebnictví, nákupu půdy, nemovitostí - tedy všude tam, kde z nich plynou další, teď již zcela legální zisky. Osudy tisíců toxikomanů, kteří drogám podlehlí, nebo na následky jejich zneužívání zemřeli, tyto lidi nezajímají.

Velkým producentem heroinu a hašiše je např. i Afghánistán. Bylo veřejným tajemstvím, že v době, kdy zde probíhal válečný konflikt se Sovětským svazem, si výrobou a prodejem heroinu afghánští bojovníci opatrovali peníze na nákup zbraní. Aby se situace neopakovala i v současné době, nechala vláda USA zablokovat podezřelá bankovní konta. Tedy i jí je jasné, že teroristé na celém světě si peníze na svoji činnost mimo jiných, ale většinou nezákonných zdrojů, opatřují i obchodováním s drogami. Jde tedy především o byznys jak při obchodování s drogami, tak i se zbraněmi. Může se tedy velmi lehce stát, že američtí nebo angličtí vojáci budou v Afghánistánu stát proti bojovníkům vyzbrojeným zbraněmi, které byly vyrobeny a dodány z jejich vlastní země. To ale obchodníky se zbraněmi také nezajímá. Oni přece prodávají jen své „zboží“. Nemohou za to, že s ním budou zabíjeni lidé z jejich vlastní země, že zbraně mohou sloužit k udržení nebo dokonce nastolení režimů, které budou potlačovat práva lidí a posílat je v zájmu své vlastní ideologie na smrt.

Proto je nutné si už konečně začít pokládat otázky typu:

- Je uživatel drog jen pouhou „obětí“ nebo také podílníkem na nezákonném obchodu s omamnými a psychotropními látkami? Závislým se přece nestal po jednom nebo dvou zneužití drogy. Do závislosti se dostal sám, vlastním přičiněním a po delším zneužívání. To, že se může stát závislým a jaké důsledky to přináší, ví dnes každý, stejně jako to, že ten, kdo drogy vyrábí, dováží, prodává a nebo drží pro vlastní potřebu se dopouští nezákonného jednání.
- Nepodporuje každý, kdo kupuje drogy také např. světový terorismus?

- Chceme, aby lidé drogy nebrali, a nebo jim chceme pro pohodlnější aplikaci drog vytvářet podmínky tím, že z nich uděláme oběti, vyměňujeme jim zdarma injekční stříkačky a jiný zdravotní materiál, léčíme následky zneužívání, vyplácíme sociální podpory apod.?
- Má každý skutečně právo na to, aby se sebepoškozoval a zdravotní následky pak požadoval uhradit od státu, tedy z kapsy „daňových poplatníků“, kteří jsou tak „hloupí“, že ještě stále poctivě pracují?
- Může beztrestně ohrožovat ostatní členy společnosti, v níž žije, například tím, že v parcích a na dětských hřištích odhazuje použité injekční stříkačky, roznáší nakažlivé choroby apod.?
- Jestliže se k užívání drog rozhodl sám a dobrovolně, má si také sám hradit veškeré náklady na svého „koníčka“, včetně zdravotních následků, které si sám přivodil a nebo je společnost povinna mu náklady hradit ze společných prostředků? V současné době je hradíme. Kolik občanů s tím souhlasí?
- Musíme také zvážit, že závislost na návykových látkách je v každém případě drahá, ale neléčená závislost je ještě dražší, právě vzhledem na sociální a epidemiologická rizika pro celou populaci. Není tato skutečnost zneužíváním celé společnosti, která je zřejmě proto ochotna vynakládat na drogové závislosti nemalé prostředky, a to nejen v ČR?
- Je skutečně nejlepším řešením peníze určené na boj proti drogám využívat, z větší části na budování center, kde se budou scházet toxikomani, nudou si zde vyměňovat informace o tom, kde se dá koupit nejlevnější nebo nejlepší droga a po kávě a nových injekčních stříkačkách a jehlách, které zde zdarma dostanou, si odejdou shánět další drogu?
- Co naši spoluobčané diabetici? Kdo jim dá zdarma injekční stříkačky a jehly k aplikaci inzulínu? Celý život, na rozdíl od toxikomanů, poctivě pracovali a proto mají mít peníze na to, aby si potřebné věci zaplatili sami?
- Nebylo by lépe peníze využít na vybudování nových a nebo opravu starých sportovních zařízení pro mládež, zaplatit např. pedagogy, kteří se mládeži budou po práci věnovat (stejně mají malé platy a tak by si alespoň přivydělali) a vyplňovat tak jejich volný čas? Stejně to platí pro rozvoj různých zájmových kroužků hudby, výtvarného umění, skautské a jiné organizace, které učí děti soužití s přírodou apod.?
- Měly by mít orgány činné v trestním řízení, samozřejmě za dodržení patřičných právních norem, právo požadovat prokázání způsobu získání majetku u osob obviněných z organizované kriminality? Organizovaný zločin je páchan především za účelem získání majetku. Přijetí takové legislativy, která by zabránila jeho legalizaci je více než žádoucí. Nebyl by to velmi účinný způsob boje proti organizované zločinnosti?

Dalších podobných otázek lze položit celou řadu. Nechám na čtenářích, aby si udělali vlastní názor na celou věc. Až se naučíme na podobné otázky správně odpovídat a své názory prosazovat u našich zvolených zástupců, kteří by je měli uvádět do praxe, tak se nám možná podaří velmi důrazně bojovat proti všem druhům zločinnosti, mezi které patří i obchodování a zneužívání drog. Osobně se domnívám, že k dosažení stavu, kdy zákony budou účinně působit při předcházení trestné činnosti, chránit oběti trestných činů a ne jejich pachatele, musí naše společnost ještě dospět. Jak dlouho bude toto „dospívání“ trvat záleží na každém z nás.

JE TO MŮJ NÁZOR...

**Ing. Alena ŠINDLEROVÁ,
koordinátorka prevence kriminality hl.m. Prahy**

Musím reagovat na článek JUDr. Miroslava Borníka v minulém čísle zpravodaje Stříbrný kruh. V článku je prezentováno několik otázek, nad kterými je třeba se skutečně vážně zamyslet.

Ano, drogy jsou velkým „kšeftem“, takže proč takovéto aktivity podporovat ze společných peněz? V článku je správně položena jasná otázka: „Nepodporuje každý, kdo kupuje drogy také např. světový terorismus?“ Ale ano, jistě. Jistě, že chceme, aby lidé drogy nebrali! Ale nevytváříme jim k tomu zároveň podmínky tím, že vyměňujeme zdarma injekční stříkačky, léčíme zdarma následky používání apod.!!! Ano droga je také alkohol! Ale kdo dá zdarma např. pivo? Nikdo, je nutné si ho v případě chuti či žízně koupit. A do práce chodit pod vlivem alkoholu – no co jiného mě může čekat – okamžité rozvázání pracovního poměru! Je tomu také tak v případě drogově závislých, nebo je to o něčem jiném? Většinou se každý snaží chránit si své zdraví, aby nemusel být nemocný, neboť tím přichází o peníze! A co odpovědnost drogově závislých? Za angínu, rýmu, kašel, či jinou nemoc nemohu! A jak je to u drog? Takový jednoduchý příklad: Bolí mě v krku – jdu si koupit do lékárny něco, co mi pomůže! Samozřejmě za své peníze! No a jak to vypadá, potřebuje – li např. stříkačku drogově závislý? To je přece jednoduché! Zajde do kontaktního centra a dostane ji zdarma a popř. i něco malého k snědku! A já se svou bolestí v krku si koupím jídlo sama! No a o zmiňovaných diabetících, kteří si injekční stříkačky musejí doplácet, ani nemluvě! To už je opravdu kapitola sama pro sebe! Ještě jednu poznámku. Řidič na silnici je občas kontrolován, zda nepožil alkoholický nápoj. Ano správně! Napadá mě otázka - jak je to u drogově závislých řidičů?

POČÍTAČE NEVYVOLÁVAJÍ ZÁVISLOST V PRAVÉM SLOVA SMYSLU, ALE...

MUDr. Karel NEŠPOR, CSc

Řada rizik práce s počítačem má nespecifický charakter. Tak problémy se zápěstími včetně syndromu karpálního tunelu nastávají např. i u montérů nebo šiček a přetěžování očí je časté např. u klenotníků. Rizika práce s počítači jsou ovšem závažná. Důvodem je okolnost, že se práci s počítačem nebo počítačové zábavě věnuje čím dále tím více lidí a že tito lidé takto tráví více a více času.

Rizika týkající se životního stylu, stavů vyčerpání a mezilidských vztahů jsou podobná jako u workoholismu („závislost na práci“) a podobná je i prevence.

NÁVYKOVÁ RIZIKA

Počítače nevyvolávají závislost v pravém slova smyslu. Náruživé chování ve vztahu k počítačům a Internetu se však může závislosti v mnohém podobat (silná touha nebo pocit puzení pracovat s počítačem, potíže v sebeovládání, odvykací stav, tedy duševní obtíže, když člověk s počítačem pracovat nemůže, růst tolerance tj. zvyšování času stráveného u počítače, postupné zanedbávání jiných potěšení nebo zájmů a pokračování v užívání přes jasně škodlivé následky).

Návyková rizika se mohou týkat

- ⇒ Internetu
- ⇒ Počítačových her
- ⇒ Hazardních her na Internetu
- ⇒ „Závislosti na práci“ obecně
- ⇒ Pornografie v elektronické podobě

Některé tipy

- * Motivujte se k rozumnému chování ve vztahu k počítačům, uvědomte si tělesná duševní a sociální rizika i výhody uměřeného chování.
- * Uvědomujte si, co je skutečná pracovní nutnost a co snaha unikat k počítači před jinými životními povinnostmi.
- * Plánujte aktivity neslučitelné s prací na počítači.
- * Uvědomte si, že v životě je třeba přijmout mnoho rolí a být schopen je pružně měnit.
- * Naléhavé a nutkavé myšlenky týkající se počítačů pozorujte a nereagujte na ně nebo vyvolejte jiném myšlenky.
- * Vytvořte si talisman nebo symbol svého uměřeného vztahu k počítačům.
- * Zvláště nebezpečné hry je lépe vymazat z disku.
- * Naučte se dělat si radost (relaxace, cvičení, jóga, koupel, příroda, spánek, bylinkový čaj, koníček, kutilství, hudba, četba, jídlo, kultura, atd.).
- * Ve stavu klidu a uvolnění je možné opakovat vhodné předsevzetí. Stav klidu a uvolnění spontánně nastává před usnutím nebo těsně po probuzení. Dá se navodit také za pomoci jógové relaxace nebo jiné relaxační techniky. Ve stavu uvolnění si opakujte třikrát např.: „žiji zdravě“, „zdrženlivost je výhodná“ apod.
- * Můžete také použít princip opaku. Znamená to vyvolat bezpečné myšlenky opačného

zaměření.

- * Zásada americké organizace Anonymních alkoholiků „abstinovat dnes“ by se dala přizpůsobit následovně: „Dnes si žádnou počítačovou hru nepustím“. Zítra si zase říkat „dnes si žádnou hru nepustím“ atd.
- * Hovořte s někým, kdo vás pochopí a pomůže vám dosahovat uměřenosti ve vztahu k počítačům.
- * Můžete použít i sebemonitorování. Zapisujte si v jakých situacích se dostavuje nejsilnější pokušení, případně jestli mu podléháte a na jak dlouho. Z toho se dají vyvodit užitečné závěry pro prevenci a samo o sobě to může problém mírnit.
- * Závislost na Internetu se podle amerických výzkumů často pojí s jinými duševními problémy, a proto bývá vhodné vyhledat kvalifikovanou pomoc.

Rizika u dětí a dospívajících

Děti jsou návykovými problémy více ohroženy než dospělí. Důvodů je více:

- ⇒ Návykový problém se rozvíjí v dětství a dospívání rychleji.
- ⇒ Nedostatečný rozvoj sociálních dovedností a jednostranný životní styl má v dětství a dospívání vyšší rizika než později.
- ⇒ Velmi rizikový je pro děti prvek násilí v počítačových hrách.
- ⇒ Pohybový systém dětí trpí nadměrným sezením více než v dospělosti.
- ⇒ Vyšší rizika s sebou nesou i výše zmiňovaná návyková rizika a na Internetu časté neobjektivní informace o drogách.

Některé tipy týkající se dětí a dospívajících

- * Umět včas poznat varovné známky (např. náhlé zhoršení prospěchu a chování, únavnost, ztráta zájmů a ubývání kvalitních přátel).
- * Je důležité pamatovat, že žádný počítač nemůže nahradit laskavé spolehlivé a předvídatelně se chovající rodiče a čas, který s dítětem tráví.
- * Doporučuje se také spolupracovat s dalšími členy rodiny, zejména s těmi, kteří jsou ve společné domácnosti.
- * „Tvrdá láska“ znamená dávat najevo zájem a vřelost, ale také projevit obavy, upozornit na problémy a trvat na změně.
- * Osvědčuje se stanovit přiměřená pravidla týkající se práce s počítačem i dalších stránek života dítěte a trvat na jejich prosazování.
- * Je také vhodné umístit počítač na místo, kde na něj budou rodiče vidět. Sníží se tím riziko jeho nevhodného používání a dospělí budou mít lepší přehled o množství času, který takto dítě tráví.
- * J třeba rozvíjet také jiné zájmy dítěte a nabízet další způsoby trávení volného času.
- * Pro případné duševní nebo jiné problémy dítěte vyhledat psychologickou nebo další odbornou pomoc a nenechat dítě před nimi dítě utíkat k počítači.

Mějte na paměti jednoduché, ale velmi důležité a účinné pravidlo prevence na úrovni jednotlivce:

Odpočinkové a rekreační aktivity, které vám umožní regeneraci sil, i věnování se rodině, plánujte stejně odpovědně jako důležité pracovní úkoly!

JAK POZNAT A PŘEKONAT PROBLÉM S HAZARDNÍ HROU

MUDr. Karel NEŠPOR, CSc.

S patologickými hráči jsme se setkávali před listopadem 1989 zřídka. Většinou měli zároveň problémy s alkoholem a karetními hrami. Teprve po listopadu roku 1989 se objevili „čistí“ patologičtí hráči, pro které je hazardní hra jediným problémem. Počet těch, kteří vyhledají pomoc, není rozhodně malý. Mnohem víc hráčů však pomoc nevyhledává, protože o ní neví, problém si nepřiznávají nebo protože se stydí. Těm především je určena kniha JAK POZNAT A PŘEKONAT PROBLÉM S HAZARDNÍ HROU.

Tato kniha je dobrý rádce pro ty:

- kdo mají problém s hazardní hrou
- kdo chtějí takovým lidem pomáhat
- kdo chtějí problémům s hazardní hrou předcházet

Přinášíme vám z ní krátkou ukázkou z pasáže nazvané Hráčské bludy

BLUD O RYCHLÉM ZBOHATNUTÍ

Jestliže jste patologický hráč, nemáte šanci hrou zbohatnout. Není pro vás nic nebezpečnějšího, nežli výhra. Každá výhra totiž patologické hráčství zhoršuje. Je zhruba tím, co infekce pro otevřenou ránu. Po velkých výhrách přicházejí, bohužel, ještě větší prohry. Kdo se chce mít dobře, ať rozvíjí svůj talent, dovednosti a schopnosti. Ať přemýšlí o tom, čím by mohl být druhým lidem i sobě prospěšný.

BLUD O ZAJÍMAVOSTI HRY

Označovat počínání patologického hráče za zábavu je naprostý omyl a nepochopení. Je to tvrdá, nevděčná, nesmyslná, namáhavá a jednotvárná práce, kterou hráč lopotně a bez odměny naplňuje více než jeden pracovní úvazek. Kdo chce žít skutečně zajímavě, měl by mít kvalitní zájmy a záliby, zajímat se o kulturu, setkávat se s lidmi, od nichž se může něčemu naučit.

BLUD SPOŘITELNY

Nebezpečný je blud o tom, že by patologický hráč mohl někdy vyhrát nazpět ztracené peníze. Vlastně si tak plete hernu, kde jeho peníze nenávratně zmizely, a pobočku spořitelny, kde by si je mohl vyzvednout, kdyby je tam ovšem uložil.

I kdyby někdo trochu peněz nazpět vyhrál, víme, že by se tím jen posílilo patologické hráčství. Náhodná výhra by připravila půdu pro další prohry a další zbytečné utrpení.

BLUD O ÚNIKU A ODREAGOVÁNÍ

Podle tohoto bludu se dá hazardní hrou uniknout před neřešenými osobními, rodinnými, citovými nebo pracovními problémy. Samozřejmě, že nedá. Neřešený problém v době hraní nemizí, ale většinou narůstá a hra k tomu přispívá. Probuzení ze světa fantazií přijde dříve nebo později tak jako tak. Ovšem čím dále do něj člověk zabředl, tím bolestnější bude návrat do reality. Probud'te se raději hned teď.

BLUD O VLASTNÍ GENIALITĚ

Patologických hráčů v obtížné životní situaci, kteří si dlouho mysleli, že objevili „systém“, jak obelstít automat nebo ruletu, jsme už viděli více než dost. Byli mezi nimi lidé

dojemně prostí, ale i třeba vysokoškolský učitel matematiky. Čím dříve na tento nebezpečný blud zapomenete, tím lépe pro vás.

BLUD O TOM, ŽE JÁ TO MÁM PŘECE POD KONTROLOU

Takový člověk mylně předpokládá, že on se přece patologickým hráčem stát nemůže. Úzce souvisí s předchozím bludem. Řada lidí se považuje za „silné jedince,“ kteří „do toho nikdy nespádnou.“ Hazardní hra, podobně jako návykové látky, je nebezpečná právě proto, že ji lidé podceňují. A patologické hráčství často vzniká nepozorovaně právě u lidí, kteří si myslí, že jim se to nemůže stát.

BLUD O TOM, ŽE SE NIKDO NIC NEDOZVÍ

Patologický hráč, který v hazardní hře pokračuje a jehož problémy narůstají, nemůže svůj problém tajit do nekonečna. Lépe, nežli uvažovat o způsobech, jak problém zakrývat, je uvažovat o tom, jak ho překonat.

BLUD O ŠTĚDRÝCH AUTOMATECH A LASKAVÉ ŠTĚSTĚNĚ

Představa o automatech, které rozdávají na potkání peníze, za něž pak patologický hráč nakoupí dárky pro rodinu, je neuvěřitelně naivní. Přesto se s ní opakovaně setkáváme. Jestliže chcete svými penězi přispět na luxusní automobil nebo dovolenou v cizině pro majitele herny, prosím. Pro vaše peníze by se ale snad našlo i nějaké lepší použití.

KEN KESEY ZEMŘEL

Miloš VANĚČEK

Ken Kesey byl kultovní postavou, legendárním spisovatelem, hrdinou kontrakultury Ameriky 60. let, styčným bodem mezi generací beatníků a hippies. Popularity dosáhl hned svoji první knihou *Vyhoďme ho z kola ven* (*One Flew the Cuckoo's Nest*, 1962).

Dětství a dospívání prožil na venkově, na otcově farmě ve státě Oregon. Po skončení studií na střední škole a univerzitě se oženil. Se ženou přesídlil do Los Angeles. Aby uživil svoji rodinu přijal místo nočního zřízence na psychiatrickém oddělení. Tam také za dvacet dolarů na sobě nechával zkoušet účinky různých halucinogenů. LSD, STP, peyotl, psylocibin, meskalin. V této době pod dojmem zážitků z bláznince, ale i díky halucinačním vizím začíná psát zmíněný román. Po návratu do Oregonu přestal na řadu let psát a místo toho křížoval s partou Merry Pranksters, Rozverní šprýmaři, v barevně pomalovaném autobusu Amerikou. Později se Kesey zřejmě unaven, ale i rozčarován z módy, již se hnutí hippies stalo, vrací na farmu. Jak viděl Kesey svůj život? "Měl jsem pocit, že vše, co děláme, je důležité, že to má historický význam. Vše, co vyšlo ze 60. let: hnutí za ochranu životního prostředí, feminismus, hlavně ale snaha změnit vědomí lidí, ať již zpět, ke stavu čistoty a poctivosti, či kupředu, k něčemu co ještě nebylo uskutečněno. Věděli jsme totiž, že stav v němž se nacházíme, je slepou uličkou. Jak duchovní tak ekonomickou."

Dne 10. listopadu 2001 ve věku šestašedesáti let podlehl Ken Kesey rakovině.

VÝSTUP Z LOCHU

Ken Kesey

*Basa je až po strop plná
samí hajzli a jejich zloba
a přibývá jich, za vlnou vlna
cela se menší, dlouží se doba.*

*Z vedlejší cely slušíš domino
jak barevní ho hrajou o sto šest
Tuž se, nebud' jak mimino
Rudá smrt drží líp než na oku pěst.*

*Můj výstup ven byl třídní počín
chceš džus, tak žádný telefonáty
zločin krát zločin je větší zločin
Pusťte ty hajzly rozevlátý.*

*Do vánoc mě pusťej nebo dřív?
Daj gábl, nebo mě chtěj naprhnout?
Co za podmínku budou chtít?
Přijdou mi pajšl vyvrhnout?*

*Ta veš, která za všechno může!
políše dotáhla k mýmu destiláku
a co víc, vzala ty Zákona muže
na pole, kde jsem měl marjánku.*

*Srdce mi trnulo, když štáru dělali
a trávu nepletli si s mátou
Toho kluka rehabilitovali
Pusťte mě, kurvu rozevlátou.*

*Muklovi, když přijde s prosíkem
nudli zkrat' o kus pořádněj
a přestaň, ty v taláru s kladívkem
Tvářit se jak Bůh rozevlátej.*

*Ruce pryč, Johnsone, i úleťáci míroví
od vendety a hlavně Vietnamu
Nechte bejt měšťáky, nechte bejt hippies
Nechte bejt holubičky mírový, nechte být bombu*

*Ty ruko, která smyčku splétáš
Ty, ty prste na spoušti
Krutou svobodu ve svý moci máš-
Pusťte všechny hajzly rozevlátý.*

Ukázka z knihy SKŘÍŇKA S MÉMONEM
kapitola Výstup z lochu

Použitá literatura : Josef RAUVOLF – Den, kdy zemřel superman, týdeník Týden 47/2001

Miroslav NOŽINA: CESTY ZA OPIEM

Netradiční cestopis z pera pracovníka Ústavu mezinárodních vztahů a experta na geopolitické sledování drog. Jedná se o zasvěcenou sondu do života domorodých horských kmenů v oblasti tzv. „Zlatého trojúhelníku“, významné světové oblasti produkce opia.

Zlatý trojúhelník se rozkládá na ploše zhruba 225 kilometrů čtverečních, zahrnujících Šanskou vysočinu na severovýchodě Barmy, pohoří severního Thajska a náhorní planiny Laosu. Jeho cípy se však v posledních desetiletích natahují stále dále i do jihozápadní Číny, severního Vietnamu. Jde o geograficky značně členitou oblast, porostlou z velké části hustou, těžko prostupnou džunglí, která je dějištěm řady drobných válek a povstání přetrvávajících desítky let. Obyvatelstvo tohoto zapadlého koutu světa tvoří pestrou mozaiku složenou z desítek etnických skupin, jež se od sebe liší jazykem, kulturou i způsobem života. Nalezneme zde početné skupiny Hmongů, Karenů, Nágů, Lisuů, Lahuů, Akhaů, Kačjinů, Monů, Khmuů, Ruců, Lavaů, Palaunů a mnoha dalších. Jejich domovem jsou hory a džungle, nejdůležitějšími společenskými útvary rodina, vesnice, kmen. Tito horalé získávají obživu z půdy tak, že vyklučují a vypálí kus horské džungle a do nakypřené zeminy smíšené s popelem sázejí rýži, kukuřici a také opiový mák. Ten se stal během staletí integrální součástí jejich hospodářství, náboženských rituálů, způsobu života.

M. Nožina od roku 1991 opakovaně žil mezi kmeny thajských Akhaů a laoských Hmongů, kde studoval úlohu opia v jejich ekonomice, tradiční kultuře a rituálech. Jak sám přiznává, tyto pobyty ho vyléčily z mnoha předsudků a idealizací. Během jedné dekády sledoval, jak bouřlivými procesy život těchto horalů prochází, jak se jejich myšlení vzdaluje tradicím a rychle se přizpůsobuje měnícímu se světu, s nimž se zprostředkovaně setkávají díky pronikajícímu turistickému průmyslu a také díky obchodu s drogami.

Kniha je nesentimentálním, chápavým pohledem na exotický svět, který je s tím naším propojen více, než se na první pohled zdá.

Knihu *Cesty za opiem*, která má 264 stran vydalo v roce 2001 Nakladatelství Lidové noviny v Praze. ISBN 80-7106-534-X

Helena DROBNÁ, Miloš VELEMÍNSKÝ: PROBLEMATIKA DROGOVÝCH ZÁVISLOSTÍ MATEK A NOVOROZENCŮ

Demokratické myšlení a představa obrovských a neomezených možností přinesli sebou po změnách v roce 1989 i nové nepříjemné zkušenosti. Jednou z těchto zakázaných zkušeností jsou i drogy.

Ne každý, kdo je vyzkoušel skončil při prvním pokusu. Je mnoho takových, kteří začali brát opakovaně. Drogy a závislost na nich přinesla novou skupinu pacientů. Je to problematika, která před lékaře postavila klinické stavy a diagnózy, se kterými předtím setkávali výjimečně nebo vůbec ne. Novým fenoménem na porodnických odděleních jsou těhotné ženy závislé na drogách. Na novorozeneckých odděleních jsou novorozenci, narození těmto matkám a představují nové klinické jednotky, které vyžadují nový druh ošetřování a léčení.

Je nutné soustředit dostatečné množství vědomostí o této problematice a zabezpečit tyto informace pro širokou zdravotnickou, ale i laickou veřejnost.

Tato kniha se věnuje problematice v současnosti nejčastěji zneužívaných návykových látek na Slovensku a jejich vlivu na těhotenství, plod, novorozence a kojení.

Vydala Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích v roce 2000. ISBN 80-7040-407-8

ZATRACENÍ

Příběh celovečerního filmu Ztracení je inspirován osudy osob zadržených, odsouzených a uvězněných v asijských vězeních za pokus pašovat heroin a další tvrdé drogy.

Film je výpovědí o tom, jak krutý osud může stihnout každého, kdo uvažuje o možnosti „snadného“ výdělku prostřednictvím pašování drog z Asie. Příběh hlavní filmové postavy je toho dokladem.

Autor scénáře a zároveň režisér filmu Ztracení Dan Svátek se s jedním z českých vězňů v Thajsku, Emilem Novotným, několikrát setkal a dodnes je s ním v kontaktu, stejně tak jako s dalšími vězni z Thajska, Austrálie či Spojených států. Během dvou let vznikl za pomoci zkušeného scénáristy a režiséra Vladimíra Drhy a pod dramatickým vedením Ondřeje Šrámka z České televize a Pavla Melounka z Whisconti scénář k celovečernímu filmu. Ztracení je prvním film na téma drog, který Thajské království oficiálně povolilo natáčet na svém území. Nad filmem převzala záštitu i Národní protidrogová centrála PČR.

ROZHOVORY:

Dan SVÁTEK

Film Ztracení je celovečerním autorským debutem režiséra Dana Svátka. Kdy se objevil první impuls zpracovat tento příběh a jak to bylo s inspirací skutečnými událostmi?

„V březnu roku 1995 jsem se dozvěděl o případu Emila Novotného, který byl zatčen v Thajsku za pokus o pašování drog. Dva roky na to jsme dělali takovou cyklistickou expedici, při níž jsme se také dostali do Thajska, kde jsem se ve vězení setkal s Emilem Novotným.“

Už tehdy bylo vaše setkání cílené? Šel jste za ním, protože jste uvažoval o podobném příběhu jako námětu svého filmu?

„Ano. Scénář, ale vznikal šest let a obsahuje nejen příběh Emila Novotného, který byl na počátku hlavní linií. Ovšem potom se na něj začaly nabalovat příběhy dalších lidí, kteří jsou v Thajsku zavření. Měl jsem možnost si dopisovat i s jinými vězni, takže všechny situace a příběhy, které jsou v tom filmu, jsou z devadesáti procent pravdivé. Šlo jen o to, dát ty příběhy nějak dohromady, aby doprovázely hlavní linii.“

Příběh začíná na letišti, v Bandungu, abstraktním městě kdesi v jihovýchodní Asii, kde je český turistický průvodce Tomáš Egermaier svědkem zatčení jedenadvacetiletého mladíka Patrika Lovického. Až v Čechách se dozví, že byl zatčen člověk, který se pokusil propašovat z Bandungu čtyři kilogramy heroinu. Egermaierovo překvapení je o to větší, když na ruzyňském letišti objeví na běžícím pásu igelitovou tašku s pěti videokazetami do kamery. Na sledujeme příběh Patrika Lovického, jeho přítelkyně Eleny a její matky Michaely. Příběh začíná v Praze, odkud se odvíjí přes Amsterdam až do Bandungu, kam je všechny pozval Michaelin přítel, nigerijský obchodník Mike. Část děje se odehrává i na ostrově Ke Pahui, kde začíná podle zúčastněných ta pravá dovolená. Pro Patrika však na dlouhou dobu

Do jaké míry se příběh Patrika ve filmu nakonec odchýlil od původního záměru?

„Poslední verze scénáře je hodně vzdálená. My jsme neměli od Emila Novotného povolení natáčet jeho příběh, takže jsme to – nejen proto – nakonec zasadili do fiktivního státu.“

Jak probíhalo natáčení v Thajsku? Vy jste tam možná jeli taky s jinými představami.

„Je pravda, že jsme neměli dostatek povolení na všechny lokace v Thajsku a museli jsme to řešit až na místě, což natáčení trochu zdrželo.“

Jak reagovaly místní úřady na vaše natáčení?

„Oni samozřejmě znali scénář dávno před tím, než jsme začali pracovat. Tam existuje Královská filmová komise, která schvaluje všechny scénáře, co se v Thajsku točí. Pro nás to dokonce dopadlo velice dobře. Ztracení byl první film o drogách, který se natáčel přímo v Thajsku.“

Jan PLOUHAR

Herec olomouckého divadla debutuje na filmovém plátně ve filmu Ztracení díky roli Patrika Lovického.

Jak byste charakterizoval postavu, kterou hrajete a jaké s ní máte společné rysy?

„Je to mladý, nerozvážný kluk, který jde po hlavě do věcí, které se mu naskýtají, a příliš nad tím nepřemýšlí. Myslím, že v jádru je to hodný, citlivý mladík, který udělal blbost a musí za ní tvrdě pykat. Společného mám s Patrikem myslím docela dost, protože už jsem taky jednou byl v podobné situaci, kdy jsem strávil za mřížemi den, a i když se nejednalo o stejný problém, alespoň jsem se mohl trochu lépe vcítit do Patrikovy pozice.“

Zjišťoval jste si před natáčením nějaké informace o drogové problematice nebo o problematice pašování drog v jihovýchodní Asii?

„Nějaké bližší informace jsem se snažil získat z internetu a takové ty obecné, které jsou běžně známé, jsem znal už před tím, než jsem se vůbec dozvěděl o tom, budu v tomto filmu hrát.“

Isabela BENCOVÁ

Vytvořila ve filmu Ztracení roli přítelkyně hlavního hrdiny

Co si myslíte o postavě, kterou jste ve filmu ztvárnila?

„Nejdříve je to mladá naivní holka, která si užívá mládí, života a všech radovánek, které jsou spojeny s dovolenou v exotickém Thajsku, ale ve druhé části filmu už je

poslední. Na videu sledujeme Patrikův osud, kdy je za podivných okolností donucen k pašování narkotik. Poslední záběry videozáznamu končí na letišti, kde došlo ke zmíněnému zatčení. Paralelně s tímto videozáznamem sledujeme příběh Patrika Lovického v bandungském vězení.

Tomáš Egermaier, dobrodruh a nadšenec pro vše nevšední, se rozhodne, že na vlastní pěst zjistí, jak k tomu, že Lovický drogu pašoval vlastně došlo. Za pomoci svého asijského přítele Nunga, české úřednice Českých aerolinií paní Czerné, a v neposlední řadě konzulky Českého velvyslanectví v Bandungu Chalupské se pomalu dozvídá, co vedlo k Patrikovu zatčení. Poslední kousky skládačky dodá sám Lovický, se kterým se Egermaier ve vězení setká. Lovický však nemá ponětí kde se nachází jeho přítelkyně Elena a její matka Michaela, která s případem hodně co činění. Tomáš Egermaier se vrací do Čech. Nadále sledujeme osud Lovického v kruté věznici Bon-wong

dospělejší a je hodně zraněná zradou svých nejbližších přátel. Osobně s ní mám velmi málo společného a každá jsme úplně jiná.“

V tomto filmu hrají důležitou roli drogy. Jaký je váš názor na drogovou problematiku?

„Rozhodně bych netrestala užívání lehkých drog, ale více by podle mě měli být postihováni dealeři tvrdých drog, a to opravdu tvrdě. Souhlasím s trestáním těch nejvyšších hlav narkomafie, ale nesouhlasím s tím, že jsou převážně trestány ty malé ryby, což je třeba případ hrdinů našeho filmu. Já osobně si myslím, že trest za pašování drog v Thajsku je neúměrně vysoký a doplatilo na to už i hodně cizinců včetně českých občanů.“

jeho strasti i samotný boj o přežití, ale i přátelství k některým vězňům a k lidem „na druhé straně.“

Po nějaké době se Egermaierovi ozve Elena, která se mu po shlédnutí videozáznamu snaží zapřít některé skutečnosti. Celý příběh, celý záznam natočený Patrikem Lovickým, má plno nejasných míst. Možná to nebylo úplně tak, jak se na první pohled zdálo...

Tento film však není oslavou lidí, kteří pašují drogy. Je naopak varováním a důrazným vykřičníkem pro současnou mladou generaci. Jde o příběh mladých mužů, kteří ztratí soudnost, svědomí, odvahu a v konečném důsledku i svou vlastní svobodu.

Film vypráví o tom, co se všechno může stát souhrou špatných náhod, kterým není včas zabráněno. Někdy se prostě člověk, a nejčastěji mladý člověk, vydá špatným směrem, aniž by tušil jako to všechno dopadne. Jde o příběh, který může prožít kdokoli z nás ve své naivitě a touze po dobrodružství.

Nechceme rozhodně podporovat cokoli, co souvisí s drogami – jejich pašování, distribuci, užívání nebo výrobu. Ale to jistě z našeho příběhu vycítíte.

Varování a odpuštění jsou dva klíčové momenty našeho celovečerního vyprávění.

Film má kvalitní herecké obsazení. Jmenujme alespoň jednu z nejvýznamnějších německých hereček a režisérek českého původu Danu Vávrovou jako Michaelu, nebo třeba Michaelu Kuklovou v roli české konzulky. Hlavní role jsou obsazeny mladými herci: Janem Plouharem, Isabelou Bencovou a dnes již známým Janem Révaiem. Ve filmu se objeví i několik, pro nás samozřejmě neznámých thajských hvězd. Z těch evropských jmenujme alespoň holandského herce Dennise Rudgeho či Ira Johna Comera. Nicméně autor a producenti filmu staví spíše na síle příběhu a výpovědi filmu jako takového. To vyjadřuje i slogan snímku“...**Může se to stát i tobě.**“

Zpracováno z tiskové zprávy k filmu ZATRACENÍ.